MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN/BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
2001:7

Skolverkets webbresurs
Länkskafferiet ur genusperspektiv

PERNILLA UTBULT

Svensk titel	Skolverkets webbresurs Länkskafferiet ur genusperspektiv.
Engelsk titel	The Schooladministrations´ [Swedish] web resource The European Link Treasury from a gender perspective.
Författare	Pernilla Utbult
Färdigställt	År 2000
Handledare	Maj Klasson, Kollegium 3

Abstract

In this paper I present a website on the Internet. The EuropeanLinkTreasury (ELT) is a resource to swedish children between 10 and 15 years of age. I am looking on this resource from agender point of view. I want to see if ELT has thougth of this perspective. Are there as many webwites for girls as there are for boys? I want to see if the text is separated between gender. If there is any webbsites that are aimed to both boys and girls. Are there any pages which are not gedered at all. Is ELT it self neutral from a gender point of view? I have started to look on the old theoretics. My theory will be the gendersystem by Yvonne Hirdman. I also will present other modern gendertheoretics. I am going to do the investigation partly quantitative and partly qualitative. In the quantitative investigation I am going to see how many sources there are that includes each sex. In the qualitative investigation I am going to see in what way they include the sexes. I have identified six different way of including the sexes. This different ways I disscus in the end of the paper.

Nyckelord Länkskafferiet, genus, utbildning, Internet, webbresurs, kön, jämställdhet, skola.

Innehåll

1. Inledning……1
2. Problemavgränsningar……1
3. Syfte……2
4. Definitioner……2
5. Teori……3
5.1 Feministiska klassiker……...……....3
5.2 Genussystemet……12
6. Tidigare forskning……...17
6.1 Klassifikation ur genusperspektiv……..….17
6.2 Genusperspektiv på informationskällor……...…18
6.3 Jämställdhet och informationsteknik……18
6.4 Sammanfattning av tidigare forskning…….19
7. Metod…….....19
7.1 Arbetssätt……..……20
8. Resultat…….....21
8.1 Beskrivning av Länkskafferiet…..……..21
8.2 Designen…….....……..……22
8.3 Syftet ……22
8.4 Projektpartners ……..……...23
8.4.1 Det svenska skoldatanätet……..….. ……...……23
8.4.2 KK-stiftelsen……..…….……23
8.4.3 Lub NetLab…….. ……...…….…..23
9. LPO94 Läroplanen…….…….24
10. Sökfunktionen i Länkskafferiet ……..……..…..25
10.1 Att välja bland ämnena på startsidan……...……..……..25
10.2 Enkel och detaljerad sökning....…….……...26
10.3 Ämnesordslista……...……..26
11. Analys av webbresurser……...27
12.1 Idrottssidor……..…..……..28
12.2 Historiesidor…….……..31
12.3 Utbildning och arbetssidor…….……38
12.4 Sammanfattning av analys av webbresurser……..39
12. Analys av enkel och detaljerad sökning……...42
13. Analys av ämnesordslista……..42
14. Länkskafferiets fördelar och nackdelar ur ett informationsvetenskapligt och genusvetenskapligt perspektiv……..44
15. Slutsatser……..……...50
16. Sammanfattning…….…51
Källförteckning…….…52
Bilaga

1. Inledning

Jag har valt att undersöka Skolverkets katalog på Internet ”Länkskafferiet” ur ett genusperspektiv. Länkskafferiet är en webbresurs riktad till barn och ungdomar från mellanstadiet till och med gymnasiet.

Anledningen till att jag valt just Länkskafferiet som undersökningsmaterial av webbresurser är att dels att det är en katalog och därmed intressant ur en informationsvetenskaplig synvinkel. Dels tycker jag att det är intressant att se vad skolan erbjuder sina skolbarn ur ett genusperspektiv.

Jag misstänker att Länkskafferiet är riktat mest till pojkar. Är det verkligen så? Länkskafferiet används av både pojkar och flickor. Det blir en intressant studie att se om det riktar sig till både pojkar och flickor i lika hög grad.

Det förefaller som det är svårt, för att inte säga omöjligt att indexera utifrån ett visst perspektiv. Vi har alla vår bild av världen, vad som är norm och kanske inte behöver uttryckas som ämnesord.

”Vi ser att i SAB framstod mannen som norm och behövde/ behöver inte närmare specificeras. Mannen sågs inte som ett ämne, inte som ett problem eller en fråga. När kvinnan dök upp i SAB-systemet gör hon det som objekt för någon annans studie: kvinnofrågan, kvinnan som motiv, i konsten osv. ”(Hjortsaeter, 1994, s. 91).

Jag menar att det är viktigt att en webbresurs som riktar sig till barn och ungdomar ska rikta sig i lika hög utsträckning till båda könen. Den ska alltså ha länkar som riktar sig till båda könen. Länklista ska inte innehålla några länkar som förstärker könsrollerna. Dessutom menar jag att länkarna ska ta upp lika mycket av och med båda könen inom samtliga ämnesområden. Det ska finnas kvinnoaspekter på såväl renässansen som politik.

Intresset för webbresurser har varit starkast för mig under utbildningen i informationsvetenskap delvis därav mitt val av källa. Den andra orsaken till mitt val av källa är att jag tidigare arbetat med barn och därför är intresserad av att se vad som erbjuds dem ifråga om webbresurser. Jag har valt att undersöka skolverkets Länkskafferi ur ett genusperspektiv. Jag har blivit intresserad av genusperspektivet under en kurs i genusvetenskap och har i skrivande stund precis påbörjat B-nivån på kursen.

2. Problemavgränsningar

Den första avgränsningen är alltså till webbresursen Länkskafferiet. Länkskafferiet är Skolverkets utvalda länkar till webbresurser som finns utlagda på Internet. Då jag inte kan undersöka alla webbresurser som Länkskafferiet länkar till, kommer jag att avgränsa mig till att undersöka de jag uppfattar som mest relevanta ur genusperspektiv. Jag kommer dessutom att undersöka Länkskafferiet systematiskt. Hur man beskriver sig, hur man valt system och vilka kriterier man haft för urvalet av länksidorna. Tre huvudgrupper från startsidan undersöks närmare.

3. Syfte

Jag vill ta reda på hur Länkskafferiet, som riktar sig till barn och ungdomar, från mellanstadiet till och med gymnasiet, riktar sig till båda könen. Jag vill undersöka om man tänkt på att göra sin länksamling könsneutral, i rubriker, i valet av webbresurser och i sin framställning av själva sidan.

Eller om man förstärker könsrollerna på olika vis. Mitt syfte är att studera Länkskafferiet ur ett genusperspektiv. Jag formulerar syftet som ett problem.

Problemformulering

Problemet är hypotetiskt att Länkskafferiet riktar sig mer till pojkar än till flickor. Så ska det inte vara utan länksamlingen bör vara könsneutral och rikta sig till båda könen. Alltifrån avseende på sidans utseende till valet av webbresurser. Det bör finnas lika många webbresurser till båda könen.

Är Länkskafferiet genusmedvetet? Är designen av Länkskafferiet riktad till båda könen? Är Länksamlingen könsneutral i fråga om valet av rubriker, webbresurser och i sin framställning av själva sidan?

Länkskafferiets kontext är relevant för undersökningen, för att förstå vilka regler som styrt upp sidans utseende och resursens val av länkar. *Vilken kontext befinner sig Länkskafferiet i? Vilka är det som gjort Länkskafferiet?*

Avslutningsvis är det relevant för undersökningen att jag frågar mig hur webbresurserna, Länkskafferiets skapare valt att ta med, ser ut ur genusperspektiv mer ingående.
Hur ser källorna ut ur genusperspektiv?

Min problemformulering är:

Riktar sig Länkskafferiet till både pojkar och flickor i samma utsträckning?

Formuleringen ger en övergripande uppfattning om vad det är jag avser att undersöka.

4. Definitioner

Genusvetenskap är en tvärvetenskap som behandlar män och kvinnor. Deras likheter och olikheter. Olikheter beror på sociala och kulturella orsaker. Eva Gothlin säger på sin föreläsning vid konferensen i ”Könsperspektiv i forskning och undervisning” att genus handlar om hur könsskillnader konstrueras och symboliseras, hur de präglar och uttrycks i relationer, institutioner, lagar, texter, bilder, datorer m.m. (1999, s. 7).

Hur förhåller sig då begreppet kön/biologiskt kön till det sociala könet/ genus? Frågar sig Gothlin, och menar att det svenska och nordiska begreppet kön (kjonn) har vidare innebörder än det engelska sex, vilket är mer begränsat till biologiskt kön/ sexualitet. Det nordiska kön innefattar mycket av det som i engelskan ses som gender (ibid.). Med ordet kön menar jag den mer begränsade innebörden av kön i uppsatsen.

För att ytterligare ge en bakgrund till genusvetenskap ska jag i teorikapitlet gå igenom de feministiska klassikerna. De personer och de verk som ligger till grund för genusvetenskapen idag.

5. Teori

5.1 Feministiska klassiker

De feministiska klassikerna synliggör olika aspekter på genus och utgör grunden för genusteorier, jag går därför kort igenom dem. Jag väljer alltså att ta upp dem här såsom bakgrund till Hirdmans teori. Härigenom påvisar jag framväxten av teorin. Jag kommer dock inte att använda mig av klassikerna eller dra några paralleller med dem i diskussionen. De feministiska klassikerna är framför allt Mary Wollstonecraft - *Till försvar för kvinnans rättigheter* (1792), John Stuart Mill- *Förtrycket av kvinnorna* (1869), Ellen Key - *Missbrukad kvinnokraft* (1896), Frida Steenhoff - *Feminismens moral* (1903) samt *Penningen och äktenskapet* (1908), Elin Wägner - *Väckarklocka* (1941) och Simone de Beauvoir- *The second sex* (1949).

Mary Wollstonecraft – Till försvar för kvinnans rättigheter

Mary Wollstonecraft vill förändra kvinnans situation med sin skrift genom att berätta för läsaren fördelar med att också kvinnan får rätt till utbildning (1997, s. 26). Detta försvarar hon genom att kvinnan ska vara en bättre lärare för sina barn än om hon står utan utbildning (ibid). Hon menar att kvinnan som det är nu tvingas att utstå mycket bekymmer på grund av den rådande uppfattningen att de är skapade att känna snarare än tänka (ibid., s.108). Allt inflytande de skaffar sig får de genom sina behag och sin svaghet.
Hon trycker på att kvinnan får samma fri- och rättigheter som mannen, så att hon kan leva ett värdigt liv också som ogift (ibid., s. 223). Hon vill att kvinnorna ska ha herravälde över sig själva. Större jämlikhet måste införas i samhället; annars kommer moralen att försvinna; och den rättmätiga jämlikheten kommer inte att vila på fast grund så länge ena hälften av människosläktet är dömd till att vara fjättrad vid dess fot; eftersom den kommer att undergrävas av deras okunnighet. Det är fåfängt att förvänta sig någon handlingskraft av kvinnorna innan de har blivit oberoende av männen, menar Wollstonecraft. Så länge de är helt beroende av sina makar kommer de att vara själviska; de män som låter sig nöja med denna tillgivenhet saknar all finess, eftersom kärlek inte kan köpas.

Hon vill att kvinnorna ska ha möjlighet att utveckla sitt intellekt och få kunskap om världen (ibid., s. 37). Låt en upplyst nation pröva om förnuftet lyckas föra tillbaka kvinnorna till naturen och sin plikt (ibid., s.250). Och låt dem se om de bättrar sig när de får åtnjuta samma fördelar av uppfostran och demokratisk makt som mannen, i och med att de därmed blir förnuftiga och fria. Försöket kan inte skada, skriver Wollstonecraft, eftersom de inte kan bli mer obetydliga än de för närvarande är.

Relationen mellan könen i samhället och i familjen ser Wollstonecraft som att kvinnan är förtryckt, en beskedlig slav till mannen. Kvinnan ska behaga mannen enligt samhället, genom att tillfredsställa hans lustar och vara hushållerska. Män är halvgudar och kvinnan är mannens leksak. Männen har all makt. Familjen fördärvar döttrarnas personlighet genom föreställningen om skönhet och kvinnliga företräden. Kvinnan är skapad för att bli älskad utan att göra anspråk på respekt. Mellan man och kvinna råder ömhet istället för respekt inom äktenskapet, menar Wollstonecraft. Hon menar att vårt lands (Englands) författning lagt nästintill oöverstigliga hinder i vägen för kvinnans utbildning. Under rådande samhällsförhållanden utgör nöjen en viktig del av kvinnans liv, och så länge det fortsätter att vara så, kan man inte förvänta sig särskilt mycket från dessa svaga varelser (ibid., s. 98f). Kvinnorna har det väl sörjt för sig, men de skänker bort sin hälsa, frihet och dygd (ibid.). De har vissa medfödda privilegier på grund av sitt kön, kulturella fördelar. Så länge kvinnorna får dessa utan ansträngning, är det inte många av dem som kommer på tanken att bemöda

sig lite extra för att vinna några få högtstående människors respekt. Då kvinnan är slav under sina egna känslor, låter hon sig behärskas av andras. Sålunda förnedrad, skriver Wollstonecraft, tjänar hennes förnuft, hennes omtöcknade förnuft, snarare till att putsa hennes kedjor än till att bryta dem.

Wollstonecraft återkommer till detta att kvinnorna ska bryta sig loss från mannens och samhällets förtryck. Men att detta är svårt på grund av fördelarna med det, samt att de försvagats såväl psykiskt (genom att inte få någon utbildning) som fysiskt (genom att de inte får lov att röra på sig). Hon menar att både männen och kvinnorna blir försvagade och njutningslystna av de förslappande nöjen som rikedom bjuder (ibid., s. 218). Kvinnorna blir dessutom slavar under sitt eget yttre, i och med att de måste göra sig åtråvärda för att mannen ska låna dem sitt förnuft och leda deras stapplande steg. De få yrken som står kvinnorna till buds är långt ifrån välavlönade; de tillhör de sämsta, skriver Wollstonecraft. Hon menar att barn spänner bandet mellan man och kvinna i äktenskapet och ger upphov till en ny samhörighet mellan föräldrarna. Wollstonecraft skriver att om ett barn blir alltför kuvat och förödmjukat i barndomen mister hon all styrka och dådkraft och menar att detta kan förklara kvinnornas svaghet, ”ty flickor är av olika orsaker, och i alla bemärkelser, mer strängt hållna än pojkar(ibid., s. 233).” Hon berättar att hon hört kvinnor tala om hur de när de gick i skolan inte fick gå utanför mittgången i en härlig park utan var tvungna att stelt gå fram och tillbaka med högburet huvud istället för att springa omkring (ibid., s. 246). Hon vill att kvinnorna ska bli fria medborgare, så blir de snart goda hustrur och mödrar – förutsatt att männen inte försummar sina plikter som makar och fäder. Wollstonecraft menar att kvinnorna ska handla mer moraliskt så att moralen breder ut sig i samhället (ibid., s. 265).

Relationen mellan manlighet och kvinnlighet ser Wollstonecraft som att kvinnan är den svaga och mest förtryckta halvan av människosläktet. Kvinnan har klenare kroppsbyggnad än mannen. Kvinnan är underlägsen mannen. Hon menar att principerna som styr uppfyllandet av de förpliktelser som tilldelats kvinnan måste vara desamma för båda könen. När en man företar en resa skriver hon, har han i regel ett mål i sikte (ibid., s. 105). En kvinna tänker mer på oförutsedda händelser och på det intryck hon gör på medresenärerna. Kvinnorna blir offer för sina känslor till följd av samhällets fördärverliga inverkan (ibid., s. 192). Kvinnorna är kyskare än männen och anständigheten deras dygd, skriver Wollstonecraft. Männen anses manliga om de utövar galanteri. Hon menar att anständigheten måste odlas i lika hög grad av båda könen för att den inte ska bli en klen drivhusplanta, som hon uttrycker det. Både män och kvinnor borde ge efter för sina begär (ibid., s. 199). Men att hålla dem innanför vissa gränser är alla människors plikt, inte bara kvinnans. Hon tror att männen befinner sig under ett större inflytande av sina begär än kvinnorna. Förkärleken för kläder, som har betraktats som typiskt kvinnlig, tror Wollstonecraft är något som ligger i människans natur (ibid., s. 176).

Huvuddragen i Wollstonecrafts polemik med Rousseau är att kvinnorna också bör eftersträva att förvärva mänskliga egenskaper med samma medel som männen istället för att fostras till ett slags underliga halvvarelser, vilken är en av Rousseaus uppfattningar (ibid., s. 76). Rousseau menar att kvinnan borde vara passiv och svag eftersom hon äger mindre kroppsstyrka än mannen(ibid.). Att hon är skapad för att behaga och underkasta sig mannen (ibid., s. 129). Wollstonecraft betvivlar att kvinnan är skapad för mannens skull, skriver hon (ibid., s. 131). Rousseau menar att mannen klarar sig bättre utan kvinnan än kvinnan klarar sig utan mannen (ibid.). Därför bör kvinnornas uppfostran helt och hållet ta hänsyn till mannen, menar han och fortsätter: ”Kvinnan har allt emot sig: våra fel, sin blyghet, sin svaghet: hon har ingenting till sitt försvar annat än sin list och sin skönhet. Är det därför inte rätt och billigt att hon odlar bådadera?” Wollstonecraft frågar sig hur Rousseau vågade ”påstå – efter att ha kommit med ett sådant råd – att livets mening skulle vara detsamma för båda könen, när han mycket väl visste att ett sinne danas av sin sysselsättning, vidgas av högt satta mål och förminskas av att sakna tillräcklig stimulans (ibid., s. 169)?” Wollstonecraft skriver vidare som svar på Rousseau att män är överlägsna ifråga om kroppsstyrka. Men om det inte vore för felaktiga skönhetsbegrepp skulle även kvinnorna kunna bli starka nog att tjäna sitt eget levebröd, den enda sanna definitionen på självständighet (ibid.).

Wollstonecraft trycker på att kvinnan ska ha rätt till utbildning, frisk luft och motion. Att kvinnor ska ha samma rättigheter som männen. Hon menar att deras skönhetssträvan hindrar dem från att utveckla fysisk styrka och hälsa. Deras avsaknad av bildning utgör orsak till att det är männen som har makt inom alla områden. Får samhället bara bukt med dessa tillrättalägganden så kommer kvinnorna snart att stå vid männens sida både inom den privata och den offentliga sfären. Detta kommer även John Stuart Mill in på.

John Stuart Mill – Förtrycket av kvinnorna

John Stuart Mills syn på relationen mellan kvinnor och män är att män är starkare än kvinnor och därför överordnade kvinnor (1995, s. 27). Han tycker inte detta är rätt, men menar samtidigt att han inte kan bevisa att det är fel. Det borde däremot testas genom att kvinnor fick vara överordnade män eller genom jämlikhet mellan könen för att detta ska kunna bevisas, skriver Mill. Han menar att kvinnan är mannens slav och att detta är det enda slaveri som ryms i lagen. Mill skriver att relationen mellan man och kvinna inte är bra om inte båda har utbildning. Han har kommit fram till att det ofta är så att makarna delar intresse vad gäller yttre ting medan de inte känner varandras inre liv mer än ytligt bekanta. Vad gäller materiella ting tycker Mill det är fel att kvinnans egendom tillfaller mannen genom äktenskapsförordet. Han tycker att makarna ska ha rätt till sina egna ägodelar oavsett äktenskap (ibid., s. 51).

Mill anser att det inte finns naturgivna platser för kvinnor respektive män (ibid., s. 61). Han tycker inte att det finns någon given rollfördelning mellan män och kvinnor. Vi kan inte veta om män och kvinnor har olika naturer, menar Mill. Han är själv övertygad om att så inte är fallet, men han lämnar det öppet. Mill menar att kvinnorna i allt ska ha samma möjligheter som män och konkurera fritt med dem i alla olika yrken. Han anser det förmätet att tro att man kan bestämma vad kvinnor av naturen är eller inte är, kan eller inte kan, bli. De idéer som finns om kvinnans natur är inte annat än empiriska generaliseringar som saknar vetenskaplig grund, menar Mill. Dock tror han att kvinnorna kommer att föredra att sköta hem och familj även om de får välja bort detta. Då han skriver att ”kvinnor så som erfarenheten känner dem, så kan det sägas, med mera skäl än när det gäller de flesta generationer i ämnet, att kvinnors talanger i allmänhet lutar åt det praktiska” (ibid.).

Obalansen mellan könen ska lösas genom att kvinnan får utbildning, ekonomiska och äktenskapliga rättigheter (ibid., s. 51). Kvinnan ska få hjälp med att sköta hemmet så att hon kan ägna sig åt sin livsuppgift, vilken den än är (ibid., s. 79). Problemen definierar han som att kvinnorna saknar tid att ägna sig åt studier. Allt för mycket av kvinnans tid upptas av ansvar för familj och hushåll. Lösningarna på dessa problem skulle enligt Mill vara att ”kvinnor skulle uppfostras att förstå sig lika bra på affärer, offentliga frågor och högre abstrakta diskussioner som männen inom samma samhällsklass” (ibid., s. 92)

Mill har ett både liberalt och feministiskt perspektiv då han hävdar att det är fel att ojämlika rättigheter för män och kvinnor inte har någon annan orsak än den starkares rätt (ibid., s. 56f). Han menar att detta både är orättvist mot individen och olyckligt för samhället att sätta upp begränsningar för deras möjligheter att använda sin begåvning till sitt eget och andras bästa (ibid). Han skriver att oavsett var kvinnors tjänster mest behövs till, kommer den fria konkurrensen att erbjuda dem de starkaste drivkrafterna att åta sig dem. Genom att erbjuda dem det som de är bäst lämpade till kan de båda könens samlade förmågor överlag användas med bästa möjliga resultat. Han menar att besluta att en viss typ av människor inte får bli läkare eller advokater inte bara är till skada för dem, utan också för alla som använder läkare eller advokater och som på så sätt får ett större urval att välja bland.

Mills syn på kvinnofrigörelse är att kvinnor ska få lika rätt till utbildning på alla nivåer och tillgång till alla typer av arbete. Han vill drastiskt förändra såväl lagstiftningen som samhällets seder och

bruk. Han hävdar kvinnlig rösträtt som en avgörande reform för kvinnans och samhällets bästa. Kvinnoförtrycket var enligt hans mening en sista rest av ett förlegat sätt att tänka. Det var en skam för den västerländska civilisationen (ibid., s. 51ff).

Mill menar att kvinnan ska få samma rättigheter som mannen att utbilda sig till vad hon vill och arbeta med vad hon vill. Om paret skulle skaffa barn och kvinnan skulle vilja jobba tycker Mill att detta i möjliga mån ska ordnas med barnpassning för att möjliggöra detta. Detta tjänar både individen och samhället på (ibid.). Mill talar om största möjliga lycka för största antalet människor-utilitarismen (ibid., s. 106f). Mill är liberal och vill att alla människor ska ha samma rättigheter att göra vad de vill och att alla kan bara de vill. Han menar att de som oroar sig för att kvinnan kommer att överge hem och barn inte behöver oroa sig, för de flesta kvinnor kommer ändå att välja hem och barn (ibid). I Sverige representerades feminismen på den här tiden av Ellen Key och Frida Steenhoff. Dessa båda kvinnor menar att för kvinnor är arbetet perifert att kvinnan i grund och botten vill vara hemma och sköta hem och barn.

Ellen Key – Missbrukad kvinnokraft och Frida Steenhoff – Feminismens moral samt penningen och kärleken.

Ellen Key anser att män och kvinnor är olika och bör vara det för samhällets bästa (1914, s. 17). Hon skriver att kvinnan är naturbunden, spontan och har en bättre utvecklad intuition än mannen (ibid., s. 53). Kvinnan har, enligt Key, ett djupt behov av personliga förhållanden och personlig hängivenhet för att nå sin egen personliga utveckling, detta skulle vara utmärkande för en av kvinnonaturens mest avgörande skillnader från mannen. Dessutom besitter kvinnan en vildhet och förmåga att vara passiv som inte mannen gör (ibid, s. 52f). Kvinnorna, anser Key, har genom sin moderlighet förmåga att arbeta för fredstanken (ibid., s. 46). Hon menar att mannen behöver ett arbete för att utvecklas. Medan ”kvinnan behöver arbetet mer än arbetet behöver kvinnan” (ibid., s. 25), kvinnan skulle vara plikttrogen utan att egentligen vara intresserad av sitt arbete, eftersom hon i grund och botten drömmer om ett eget hem, menar Key (ibid., s. 24ff). Arbetet är perifert för kvinnan och det hon egentligen vill är att bli fru och mor och såsom mor, framförallt, vara aktiv i egna förhållanden (ibid.).

Key motiverar sin syn på kvinnans så kallade rätta plats. Eftersom den lilla flickan leker i sitt dockskåp kan hon som kvinna passa som arkitekt, dekorationsmålare eller snidare, tycker Key (ibid., s. 66ff). Hon tycker att kvinnor förfinar livet omkring sig och kan därför även passa som konstnärer (ibid.).

Eftersom kvinnans framtid består i att gifta sig kan hon förbereda sig för detta genom att lära sig huslig ekonomi, eller genom att läsa den litteratur hon tidigare bara hört talas om (ibid., s. 66). Litteratur och språk kan hon därför ägna sig åt, för att kunna lära sina barn att tala sitt språk rätt och även andra språk. Även en barnsköterskekurs kan vara lämplig för den blivande modern, tycker Key (ibid.). Kvinnor som livet icke givit bruk för moderligheten menar Key söker sig till arbetsområden där de kan omhulda och fostra, hjälpa och trösta. Dels som lärarinna, men också som barnmorska, läkarinna, gymnast och sjuksköterska (ibid., s. 59). Moderligheten kan också ta sig uttryck för plantor, menar Key, varför de skulle passa för trädgårdsskötsel (ibid., s. 69).

Frida Steenhoff ser kvinnorna som offer för samhällets strukturering (1908, s. 9). Hon skriver om samhällets syn på kvinnor och kvinnlighet på ett kritiskt sätt och tycker det är fel att det är som det är (ibid., s. 28). Steenhoff menar att kvinnor och män är jämställda och ska behandlas som det. Hon menar att kvinnorna tvingats använda äktenskapet som inkomstkälla (ibid., s. 27). Den fria

kärleken, menar Steenhoff är den från penningen befriade kärleken. Och menar att följden av kärlekens slaveri under penningen är kvinnans erotiska slaveri under mannen (ibid.). Steenhoff menar att om kvinnan ansett sig ha rättighet att fritt bestämma över sig själv vis-à-vis kärleken skulle man betrakta detta som kvinnlig vanheder (ibid., s. 37f). Det är konventionellt att unga flickor har ett visst uppförande, makan får inte vara otrogen, änkan och den frånskilda kvinnan får finna sig i samma slags isolering som den unga flickan, skriver hon (ibid).

Den härskande moralen har försökt föra över all känslighet på kvinnan, skriver hon också (1903, s. 15). Hon syftar då på att samhället framhåller kvinnan som känslig och mannen som intelligent. Hon menar att alla människor har dessa båda egenskaper och på så sätt är hela människor. Dessutom menar hon att kvinnan varit olycklig med en man utan känslighet och mannen hade haft det ledsamt med en kvinna utan förstånd (ibid.). De flesta kvinnor arbetar hårt hela livet, skriver Steenhoff. De är hushållerskor och tjänarinnor i hem, lärarinnor, kontorister, sömmerskor, bodbiträden, jordarbeterskor på landet med mera (ibid., s. 19). Med detta vill hon säga att kvinnan inte är någon parasit. Kvinnan är en födarinna och vårdarinna av nationens barn. Hon har för barnens skull kommit i ett beroendeförhållande till mannen (ibid., s.20).

Steenhoff introducerar begreppet feminism i den svenska debatten. I detta begrepp lägger hon kvinnofrigörelse, kvinnoemancipation och rörelsens senare och modernare stadium, till skillnad från mer föråldrade ståndpunkter (ibid., s. 3). Hon menar att rörelsen från att ha varit en kvinnornas strid *mot* männen nu är en strid *med* männen mot andra kvinnor och män. Det är inte längre en strid mellan *kön*. Inte heller mellan *klasser*. Det är en strid mellan själar (ibid., s.6).

Likheter mellan Key och Steenhoff är att de båda anser att kvinnan ska föda barn och ta hand om dessa (Key, 1914, s.46; Steenhoff, 1903, s. 20). Att kvinnorna ska arbeta och behandlas med respekt av sina män och samhället. Att kvinna och man är rättsligt likställda. De förespråkar båda individuella rättigheter (Key, 1914, s. 5; Steenhoff, 1903, s. 16). ”Fri kärlek” för de bägge författarna har olika innebörd. Key talar om fri kärlek som kvinnans uppgift att förfina känslolivet tack vare att sin förmåga att själva förtjäna levebrödet (key, 1914, s. 32). De ingår då inte giftermål mot sin innersta varelse, skriver hon. Det är kvinnan som ska dana dessa friare, men just genom själva friheten fastare, former, skriver Key (ibid.). Steenhoff menar kärlek där inte ekonomiskt beroende är en faktor (Steenhoff, 1908, s.27ff).

Kvinnans egendomlighet är något som bara Key ger uttryck för och som hon menar är egenskaper som djupt behov av personliga förhållanden och personlig utveckling (Key, 1914, s. 34). Kvinnornas moderlighet är också något som Key är ensam om att skriva om och som hon anser särskiljer män och kvinnor och som ger dem förmåga att arbeta för fredstanken, anser Key (ibid., s 46). Vissa tankar delar Key med Elin Wägner.

Elin Wägner – Väckarklocka

Väckarklocka kan karaktäriseras som en blandning av civilisationskritik och feministisk kritik av det patriarkala samhället. Dessa två kritikaspekter förenar sig genom att de går in i varandra. Industrialismen och den samhällsförändring denna medförde påverkade kvinnornas situation. Dessutom var det krig, vilket ledde till att männen försvann ut i krig och kvinnorna övertog männens arbetsuppgifter. Kvinnorna har avskrivits från sitt förflutna, de har börjat komma sitt förflutna på spåren, skriver Wägner. De har möjligheter att slå ut gränserna och bana en väg ut till samhället. De har förvirrats i en värld där de inte hör hemma. De kan återvända till ”den värld som är inom den” (Wägner,1945, s. 237ff). Wägner tyckte inte att kvinnorna hade i industrin att skaffa. Samtidigt tyckte hon att kvinnor och män skulle samarbeta inom alla områden på lika villkor. Hon beskriver hur män uppfinner maskiner som förstör kvinnornas kroppar och kvinnogemenskap.

Samhället förändras och det för med sig både nackdelar och fördelar. Männen ligger bakom förändringarna i det patriarkkala samhället. Kvinnorna finns mest i sina hem och märker inte av förändringarna och tror sig inte ha något att säga till om. Männen, fortsätter hon, har inte ramlat ner som meteorstenar från rymden. De har uppträtt under en fas i mänsklighetens historia då allt var tillrättalagt för deras böjelser och begåvning. Wägner undrar varför i all världen kvinnan ska underordnas - bindas och hållas borta från alla viktiga funktioner och angelägenheter. Hon svarar: av hämndbegär för att kvinnan tidigare monopoliserat betydelsefulla ställningar och av rädsla för att hon skulle återta dem. Den brist på jämvikt som präglar utvecklingen kan återställas om kvinnorna återtar sitt inflytande och ansvar (ibid.).

Wägner skriver först att för att civilisationen skulle bli jordens herre har människan måst bli slav under sitt eget system. Samhällsstrukturen var desorganiserad, feodalvälde och kyrkovälde kunde inte samla in och hålla styr på alla fattiga, rotlösa och uppstudsiga människor som fanns, skriver hon. Wägner menar att patriarkatet håller hårt på rangordningen mellan mannen, fisken, ängeln, hinden i hagen, träden gröna i skogen och blomman i fager lid.

Wägner ser ”kvinnligt” ansvarskännande (för barnen). Andra uttryck för kvinnligt är mest sådant som hon anser vara pålagt kvinnan av samhället. Dessa ”pålagda kvinnliga egenskaper” (ibid., s. 177) anser hon vara; beskyddande, aktande, primitiv, undergiven, flitig, praktiskt duglig, dygdig, blyg och rädd. Manligt är också pålagda egenskaper, som Wägner ser det och dessa egenskaper anser hon vara; initiativkraftig och påhittig. Samtiden uppfattade Wägner som männens. Kvinnorna satt mest i sina hem, isolerade från omvärlden. Detta innebar, enligt Wägner, att de inte kände till lagar om sina rättigheter. Dessa rättigheter inkluderade bland annat att kvinnorna inte var tvungna att skaffa barn eller gifta sig till ekonomiskt beroende (ibid.).

Wägner beskriver den historiska utvecklingen ur ett kvinnoperspektiv. Hon ställer den traditionella historiebeskrivningen bredvid en ”moderålder” (ibid., s. 43ff) och beskriver hur samhället förändrades till ett patriarkat genom krig. Wägner vill att historien ska vara mänsklig och ägna sitt intresse åt män lika mycket som åt kvinnor (ibid.).

Wägner använder begreppet ”samhällsmoderlighet” då hon beskriver kvinnornas återtagande av vården (ibid., s. 238). Wägner, liksom Key, tycker att kvinnorna ska lämna industrin och de nya maskinerna och ägna sig åt vården. Hon inkluderar, i motsats till Ellen Key, ett samarbete mellan män och kvinnor inom freds- och naturrörelserna i sitt begrepp. Key menar att dessa båda uppgifter är typiskt ”kvinnliga”. Att industrin inte är något för kvinnor håller däremot Key med om. Både Wägner och Key strävar tillbaka till att kvinnorna ska hållas utanför denna utveckling. Key menar att kvinnorna ska vara mödrar även ute i samhället och ägna sig åt kvinnliga arbeten såsom trädgårdsskötsel och barnavård (Key, 1914, s. 66ff).

Väckarklocka av Elin Wägner betecknas som en feministisk klassiker då hon skriver något nytt. Något som ingen tidigare skrivit, nämligen om kvinnornas historia. Verket kom att utgöra arbetsmaterial inom feminismen under årtionden efter. Det feministiska innehållet består i att hon ifrågasätter kvinnors underordning, beskriver kvinnors erfarenheter, betraktar historien ur kvinnors synpunkt samt skriver om könsbundenhet.

Väckarklocka har än idag kvar sin aktualitet genom att den behandlar hur kvinnornas roll förändras då samhället förändras. Hur har den förändrats på Internetsidorna Länkskafferiet valt? Har den förändrats? Har kvinnorna traditionella könsroller? Finns underordningen kvar? Betraktas världen ur kvinnornas synpunkt? Finns det någon könsbundenhet på webbsidorna? Simone de Beauvoir jämför liksom Wägner mäns och kvinnors roller i samhället.

Simone de Beauvoir – The second sex

Simone de Beauvoir ger redan i titeln namn på kvinnans roll i samhället och i familjen.
de Beauvoir menar att kvinnan är den andre (the other) genom att männen tvingar henne att ta på sig rollen som den Andra (1999, s. 25). Hon menar att om hon skulle ge en definition på sig själv måste hon först deklarera: ”Jag är kvinna”. Denna sanning utgör grundvalen för alla övriga påståenden. En man börjar aldrig med att definiera sig själv som en individ av ett visst kön, det är självklart att han är man, menar de Beauvoir. Franskans ”les hommes” betyder både männen och människorna (ibid., s. 11ff). Mannen definierar dessutom kvinnan inte sådan hon är i och för sig utan i hennes förhållande till honom själv, menar de Beauvoir. Hon definieras och differentieras i förhållande till mannen och inte han i förhållande till henne. Hon är den oväsentliga gentemot den väsentlige. Han är subjektet, det Absoluta – hon är det Andra. Subjektet gör anspråk på att framstå som det väsentliga och gör det andra till det oväsentliga, till objekt. Människoparet är en grundläggande enhet, vars båda hälfter är oskiljaktiga, ingen klyvning av samhället genom könen är möjlig (ibid.). Detta är det fundamentalt karakteristiska för kvinnan: hon är det Andra mitt i en helhet, vars båda delar är nödvändiga för varandra (ibid., s.15ff). De Beauvoir menar att kvinnan alltid har varit, om inte mannens slav, så åtminstone hans vasall. de Beauvoir skriver vidare att mannen som betraktar kvinnan som det Andra, möter hos henne en djupt liggande medbrottslighet. Att kvinnan alltså inte kräver att vara subjekt beror på att hon saknar verksamma medel härtill, att hon känner sig av nödvändighet bunden vid mannen utan krav på motsvarande ömsesidighet och slutligen på att hon ofta finner behag i rollen som det Andra. För att bli en ”riktig kvinna” , menar de Beauvoir, måste kvinnan acceptera sig själv som den Andra. Bara i medlingen med någon annan kan en individ skapa den Andra (ibid.).
De Beauvoir använder begreppen transcendens och immanens och med dessa begrepp karaktäriserar hon mannen och kvinnan. Detta gör hon genom att hon menar att männen tvingar henne att ta på sig rollen som den Andra och på så sätt söker omvandla henne till ”immanens”(ibid., s.24f) - upprepning av saker som görs för att de måste göras. Mannen däremot karaktäriseras av transcendens, han går ut i världen och uppfinner nya saker. Hennes ”transcendens” (gränslöshet) kommer att hindras av ett annat essentiellt och suveränt medvetande. Kvinnans drama är denna konflikt mellan det fundamentala krav vilket framställs av varje subjekt, som definierar sig själv som essentiellt, samt de krav, som framväxer ur själva hennes situation, vilken kommer henne att framstå som ickeväsentlig. Kvinnans verkliga problem, menar de Beauvoir är att stå emot samhällets påtryckningar och söka självuppfyllelse genom transcendensen. Männen befinner sig ensamma i transcendensen, menar hon (ibid).

Till de biologiska, psykoanalytiska och historiematerialistiska teorierna om kvinnan ställer sig de Beauvoir accepterande till vissa och förkastande till andra. Vad gäller det biologiska håller hon med om att muskelstyrkan är mycket mindre hos kvinnan, ungefär två tredjedelar av mannens, hon har inte lika kraftiga andningsorgan, medan lungor, luftrör och struphuvud är mindre hos henne, detta gör att kvinnorösten är olik mannens (ibid., s.35f). Blodets specifika vikt är lägre hos kvinnan, liksom hemoglobinprocenten. Hon har alltså mindre motståndskraft och större tendens till blodbrist. Kvinnans puls slår hastigare och blodkärlssystemet är mindre stabilt, därför rodnar hon lätt. Bristen på stabilitet är ett typiskt drag för hennes organism i allmänhet. Bland annat har mannen en jämn omsättning av kalcium, medan kvinnan lagrar mycket färre kalciumsalter och förlorar kalk under menstruation och grocess. Äggstockarna tycks ha en nedbrytande inverkan på kalcium. Denna brist på stabilitet medför rubbningar i äggstockarna och i sköldkörteln, som är mer utvecklad hos kvinnan än hos mannen. Den oregelbundna inresektoriska körtelavsöndringen inverkar på det vegetativa nervsystemet och medför en bristande kontroll över nerver och muskler. Denna brist på stabilitet och kontroll gör att kvinnan är lättrörd, får hjärtklappning, rodnar och så vidare, vilket står i direkt samband med förändringar i blodkärlen. Därför är hon också ofta utsatt för krampaktiga utbrott som tårflöden, gapskratt och nervattacker, skriver de Beauvoir (ibid.).

Vad avser det psykoanalytiska teorierna tar de Beauvoir Freud som exempel. Han menar att den lilla flickans historia i dagens samhälle överensstämmer med Elektrakomplexet (1993., s. 42ff). Den lilla flickan har först en modersfixering innan hon identifierar sig med fadern. Men vid fem års ålder upptäcker hon de anatomiska skillnaderna mellan könen och reagerar på frånvaron av en penis genom att få kastreringskomplex. Då återgår flickan till att identifiera sig med modern, menar Freud, och försöker förföra fadern. De Beauvoir menar att Freud misslyckas i sin förklaring av flickans utveckling och beteende ur ett psykoanalytiskt perspektiv. Hon menar att det som händer med flickan är inte att hon saknar en penis som orsakar komplexet utan snarare kvinnans hela situation. Om den lilla flickan känner penisavund så är det bara som en symbol för de privilegier som pojkar åtnjuter, menar de Beauvoir. Hon menar vidare att det som psykoanalysen misslyckas med att förklara är varför kvinnan är den Andra. Freud erkänner ju själv prestigen i penis genom faderns suveränitet och han erkänner att han ignorerar uppkomsten av det manligas överlägsenhet (ibid.).

”Historiematerialistiska” teorier om kvinnan saknas även det, menar de Beauvoir (teori om historiens utveckling). Engels ignorerar till exempel i sin skrift ”The Origin of the Family” inte bara de historiska detaljerna utan avstår dessutom från att ge någon förklaring, menar de Beauvoir (Ibid., s. 55ff). Engels försöker göra om könsfrågan till en klassfråga, detta låter sig inte göras, menar de Beauvoir.Hennes historieskrivning karaktäriseras av problematiken kring att mannen försöker göra sin fru till både tjänare och kompanjon. Beuvoir menar att han kommer att försöka lösa detta; mannens attityd kommer att utvecklas genom århundradena, vilket leder till en utveckling också i kvinnans öde (ibid.).

Kvinnan fick på stenåldern bära familjens alla ägodelar, då de befann sig på vandringar, då mannen skulle ha händerna fria så att han kunde försvara flocken (ibid., s. 65ff). Hon fann sig passivt i sitt biologiska öde. Hon var tillsammans med männen då de firade männens segrar. De Beauvoir menar att kvinnan var bunden till sin kropp som ett djur, medan mannen genom uppfinnandet av verktyg såg överlevandet som ett projekt (ibid.). Människan såg dock jorden hon brukade som en kvinna och liksom kvinnan gav hon frukt och grödor (ibid., s. 72ff). De Beauvoir menar att matriarkat inte förekommit någonstans i världen, att Gyllene Tider för Kvinnan förekommit är bara en myt, hävdar hon. Kvinnan har alltid stått under männens beskydd. Kvinnan var dömd till immanensen. De enda uppgifter som var värda männens tid var krig, jakt och fiske, vilka representerar en expansion av existensen, dess projektion mot världen. Det manliga släktet förblev ensamt inkarnationen av transcendensen. Det faktum att kvinnan är svag och mindre produktiv än mannen förklarar inte uteslutandet; det är för att hon inte delar hans sätt att arbeta och tänka, för att hon var i förbund med livets mystiska processer, som gjorde att mannen inte kände igen sig själv i henne. Då han inte accepterade henne, då han i sina ögon hade aspekten på den Andra, kunde inte mannen bli något annat än hennes förtryckare, menar de Beauvoir (ibid.).

Denna de Beauvoirristiska historieskrivning förhåller sig på olika sätt till den nutida feministiska historieskrivningen. De Beauvoirs historiebeskrivning ter sig ganska dyster ur feministiskt perspektiv. Den nutida feministiska historieskrivningen söker till skillnad från Beauvoir att lyfta fram kvinnorna i historien och synliggöra dem.

De centrala skillnaderna i uppfostran av pojkar respektive flickor enligt Beauvoir är att flickorna tillåts mer ömhet än pojkarna (ibid., s.281ff). Hon har små söta klänningar, hennes tårar är tillåtna, hon har håret noggrant i ordning. Pojken däremot tillåts inte någon kroppskontakt, han får inte titta sig i spegeln och får inte gråta. Han ska vara ”en liten man” (ibid.). Beauvoir skriver att pojkens penis behandlas som hans alterego (ibid., s.291ff). Medan flickan får ett främmande objekt som kompensation: en docka. Flickan tvingas att bli som de äldre, en tjänare och en idol. Pojken slipper hjälpa till med hushållsgöromålen. Flickan däremot uppmuntras och till och med uppmanas att torka golven, damma, skala potatis, tvätta småbarnen och hålla ett öga på maten (ibid.).

Han är subjektet, det Absoluta – hon är det Andra, objektet som ska vara vacker och alltid talas om i relation till män. Dotter, syster, fru, svägerska och så vidare. Förekommer detta mycket i Länkskafferiet? Eller får kvinnorna också vara subjekt och förekomma som viktiga för sin egen skull? De Beauvoir använder begreppen transcendens och immanens och med dessa begrepp karaktäriserar hon mannen och kvinnan. ”immanens” betyder i det här fallet att kvinnan går hemma och utför de repetitiva uppgifterna. Mannen är ute och uppfinner nya saker, transcendens. Hennes ”transcendens” (gränslöshet) kommer att hindras av ett annat essentiellt och suveränt medvetande. Uppmuntras flickorna att uppfinna nya saker- att vara transcendenta eller får de sig bara immanens till livs? Som att sminka sig, hur man gör fint hemma till exempel? Hur skiljer sig uppmaningarna riktade till pojkarna? Hur skiljer sig synen på förhållanden för män och kvinnor som dessa klassiska teoretiker hade från dagens teoretiker? Jag låter en artikel ur Kvinnovetenskaplig tidskrift skriven av Cecilia Åsberg belysa detta.

Genusbegreppets framväxt under 1980-1998

Cecilia Åsberg redogör för hur begreppet genus förändrats och använts sedan det introducerades i kvinnovetenskapen (1998, s. 29f). Det förefaller som detta begrepp symboliserar hur denna vetenskap utvecklats under de senaste decennierna, skriver Åsberg.

1980 efterlystes en ”utvecklad teori för kvinnors samhälleliga ställning” i Kvinnovetenskaplig tidskrift. Önskan var att skapa ett stort kvinnovetenskapligt teoribygge med betoning på kvinnors livsvillkor. På 1970-talet och en bit in på 1980-talet användes begrepp som kvinnokultur, vilket upplevs som förlegat idag. Det är ovanligt att genusforskare idag diskuterar i termer av könsroller. Under slutet av 1970-talet präglades kvinnovetenskapen av marxistiska idéer och kompletterades av feministiska begrepp som ”patriarkat”, fadersvälde. 1972 ville Gayle Rubin ersätta patriarkatsbegreppet med ”sex-gender-system”. 1983 skriver Anita Göransson om ”socialt och biologiskt kön” (*gender* respektive *sex* på engelska). På mitten av 1980-talet användes prefixet ”kvinno-” i forskningen. Inom historievetenskapen och kvinnovetenskapen var syftet bland annat att ersätta *his-story* med *her-story*. 1984 introducerade Yvonne Hirdman och Anita Dahlberg begreppet genus i en ny betydelse. Hirdman kom 1988 att introducera begreppet mer offentligt i Kvinnovetenskaplig tidskrift. Hirdman skrev då att begreppet skulle beteckna ”den alltmer komplicerade kunskap vi har om ”manligt” och ”kvinnligt”, får allt större förståelse av hur manligt och kvinnligt ’görs’ (ibid.).”

Eftersom jag kommer att använda mig av Hirdmans genussystem kommer jag nu att närmare gå in på det nu. Dessutom lägger jag till den kritik hon fått på detta, då jag tycker att det kan vara intressant att förstå hur övriga genusteoretiker resonerar kring den här teorin. Denna kritik är hämtad från Åsbergs artikel.

5.2 Genussystemet

Hirdman menar alltså att begreppet genus ska beteckna ”den alltmer komplicerade kunskap vi har om ”manligt” och ”kvinnligt”, får allt större förståelse av hur manligt och kvinnligt ’görs’ (1988, s. 51ff).”
Med *kön* menar Hirdman gynekologiskt kön. Hon talar istället om *genus*, som står för socialt och kulturellt kön. I denna teori skriver Hirdman att män och kvinnor i vårt samhälle inte bara isärhålls utan de delas också in i ett hierarkiskt system där männen konsekvent befinner sig i en överordnad position.

Hon skriver: ”Kvinnors strukturellt lägre sociala status kopplas inte ihop med bekymmer kring demokrati och styrning utan med bekymmer kring resurssvaga medborgare. Så förvandlas

maktfrågan mellan könen till att bli ett socialt problem.” Det är dessa mindre resurser, menar hon, som uppenbarligen gör att kvinnor har en sämre ställning på arbetsmarknaden, både vad gäller löner men också arbetsmiljö i vid mening. Det är utifrån samma resurstänkande som man finner förklaringen till att kvinnor alltjämt är underrepresenterade i politiken, i de stora organisationerna och inte minst i näringslivet (ibid).

Hirdman beskriver sedan en statistisk undersökning som visar på kvinnors lägre status och författarnas förklaringar till detta förhållande (Hirdman, 1990, s. 74f). Det förklaras med tradition och kvarlevor från det patriarkala bondesamhället. Hur fungerar då en sådan förklaring, frågar Hirdman. Hon menar att den i all sin enkelhet verkar förtryckande och förhindrar en förändring av maktrelationen mellan könen på följande grunder: 1)Skillnaderna framställs som bagatellartade. 2) Man avvisar generalitet, dvs. de systematiska mönster som kvinnoforskningen redovisar. 3) Man talar inte i termer av ”ojämlikhet” utan ”olikheter”. Detta ordval är strategiskt , eftersom det innebär att här inte föreligger ett maktförhållande . 4) De förklaringar man ger på denna ”olikhet” lider av ett tydligt cirkelresonemang: ”olikhet” uppstår därför att det finns en ”olikhet”, i livsstil, intressen, arbetsdelning och arbetsmiljö. Dock menar Hirdman, döljs den ”traditionella” förklaringen med stort F: biologin. 5) Skulden finns i historien. 6) En föreställning om utjämning som snarast automatiskt kommer att inträffa.

Hirdman menar vidare att man inte talar om maktaspekter när man talar om kön utan menar att kvinnorollen och mansrollen är lika (fast olika) storheter (ibid).

Hur kan det komma sig att kvinnor generellt, geografiskt och historiskt har ett lägre socialt värde än män? (Hirdman, 1988, s. 51ff) Kvinnoforskare accepterar inte de gränser som fanns/ finns för kvinnor som naturgivna. Vi accepterar inte, med andra ord, den sociala kvinnliga underordningen som naturgiven. Genus är det tillskapade eller sociala könet. Genussystemet är en ordningsstruktur av kön. Systemets två bärande bjälkar är dikotomin, dvs. isärhållandets tabu: manligt och kvinnligt bör inte blandas. Den andra logiken är hierarkin: det är mannen som är norm. Det är män som är människor, därmed utgör de normen för det normala och det allmängiltiga.

Genom att tala i termer av genuskontrakt får vi inte bara ett användbart redskap för att beskriva gränserna för de kvinnliga möjligheterna, utan framförallt tvingas vi att sätta relationen- mellanrummet- mellan maskulinum och femininum i centrum för förståelsen. Förståelsen av dessa osynliga, men så påtagliga genuskontrakt, som reglerar förhållandena mellan könen, innebär också en möjlighet att fördjupa förståelsen av hur den manliga normens primat uthärdas i historien (ibid).

Hirdman går därefter över till att kritisera explicita könsrollsteorier (Hirdman, 1990, s. 75). Hon menar att dessa teorier tenderar att vila på en biologisk deterministisk grund och hela maktaspekten förs bort. Teorin blir därmed beroende av en dikotomi som indirekt härleds ur naturen där strukturering av kön knappast har sociala orsaker. Alla kvinnor ordnas in under den kvinnliga könsrollen och alla män under den manliga. Dessa enhetliga roller, menar Hirdman, skapar normativa stereotyper. Mallen har en mycket tydlig funktion, den håller mannen strikt utanför och koncentrerar förklaringen till kvinnor som resurssvaga (ibid.).

Inom kvinnoforskningen har man sökt utveckla nya redskap för att komma ifrån könsrollstänkandet (ibid., s. 76ff). Genom genusteorin strävar man efter att skapa en kategori av samma status som klass, nationalitet och ras. Genusbegreppet betecknar ett försök att förstå de maktförhållanden som finns mellan män och kvinnor och reproduktion av kvinnors underordning. Men det är också en benämning som inte står för en enda hård definition, utan istället ett begrepp som kan användas som lösa inhägnader, där vi härbärgerar vissa förståelser.

En sådan förståelse är att genus bör förstås som någonting betydligt mer hopsmält mellan en människa och hennes omgivning, en djupare förståelse av det kulturella arvet och de sociala

systemens betydelse för den mänskliga handlingen, än en kvinno- respektive mansroll som hängs på en biologisk kropp.
Genus bör också förstås som ett mer invecklat begrepp än begreppet ”socialt kön” (det vill säga att vad som anses ”manligt” eller ”kvinnligt” inte är biologiskt givet, utan socialt konstruerat). Genus är inte samma sak som socialt kön. Denna konstruktion menar Hirdman antyder att summan av komponenterna socialt + kön som om det vore en matematisk formell av 1 +1 = 2. Genusförståelsen innebär att man inte förstår 1 och 1 som någonsin reellt existerande. Tvärtom finns de inte. Det finns bara ett 2.

En annan förståelse är att vi använder ordet genus för en hel process, skriver Hirdman. Med detta syftar hon på processen som genom hela livet formar maskuliniteter och femininiteter i det samhälleliga livet och som skapar ordning, mening och genererar ny legitimitet åt dessa genusformationer. Den tredje förståelsen är den att denna formering skapar hierarkier och olikheter. Genusskapandet utmärks av sin hierarkiserande olikhetsproduktion: genom att göra, skapa och forma olikhet mellan könen, skapas görs och formas kvinnlig underlägsenhet och manlig överlägsenhet. Det spelar inte någon roll vilken tid, rum eller klass man talar om så är femininum det sekundära och underordnade i förhållande till det maskulina. Aristoteles skapade en meningsskapande ordning där allting hade sin motsats. Dessa motsatspar är förknippade med manligt och kvinnligt. Dessa bildar kedjorna: man= ande= vithet/sperma/skelett= hårdhet och kvinna=kött=blod=mjukhet. Hierarkins uppdelningen legitimeras av att Aristoteles uppdelning är klassisk.

Hirdman menar att det verkar som det är något grundläggande för mänskligt tänkande att dela in världen i kategorier- man kan inte förstå vackert om det inte finns fult. Hon menar att det är självklart att det kvinnliga barnafödandet har givit alla mänskliga samhällen rikt material för ett totemistiskt tänkande. Naturligtvis är detta också grunden till reproducerandet av olikskapande.

Vidare kan man se att uppordningen av människor i sorter skapar grunden för orsakskedjor, skriver Hirdman: genom att vara sort A bör man vara på plats A och göra A-saker, äga A-egenskaper. Det vill säga fylla platser, sysslor och egenskaper av genus, dessa platser, sysslor och egenskaper reflekterar i sin tur genus tillbaka till kroppen, menar Hirdman, den som är på plats A och gör sak A måste vara en A-sort, med A-egenskaper. Hon menar att situationer och platser blir fyllda av genusessens. Om någon skulle göra revolution mot genusfigurernas diktatur, så kvarstår situationernas essentiella tvång.

Relationen mellan A och (icke A eller) B, man och kvinna skapar en könets inordning, menar Hirdman, en genusordning. Hon menar att män och kvinnor driver denna ordning av ekonomisk nödvändighet. Hon talar om ett genuskontrakt, det vill säga att ett kontrakt är en osynlig relation och är kulturellt nedärvd ”överenskommelse”. Det ska användas för att analysera mellanrummet (dvs. beroendet) mellan män och kvinnor och de normer som de genererar.

Hon talar om att förstå detta kontrakt på olika nivåer, dessa är då dels det abstrakt, ”filosofiska” på de metafysiska tankefigurernas nivå, dels på en socialt institutionell nivå och dels på en individnivå. De många ”kontrakten” och genus/in/ordningen skapar ett socialt mönster som hon kallar för ett genussystem. Genussystemet utmärks av två lagar eller logiker: 1) könens issärhållande och 2) den manliga normens primat. Hon menar att mannen är det mänskliga, mannen utgör det normala i vårt samhälle. Mannen har, skriver Yvonne Hirdman, impregnerat tanke och institutionsvärlden med sin ”mänsklighet”. I kataloger utgår man oftast från mannen som det normala och kvinnan som den avvikande.

Kvinnors position i samhället i förhållande till mäns, utmärks av deras mindre plats, inskränkta rörelsefrihet och kontrollerade handlingar. A tar plats på B:s bekostnad. Vi får då ett aktörsperspektiv där människor onekligen handlar utifrån ”sina intressen” dvs. ett maktperspektiv

(makt i betydelse viktighet, status) , som inte står i motsättning till det strukturella mönster, som en genusordning genererar. Ty mäns handlande, som A, utgår från deras intressen av att hålla platsen ren från B i enlighet med deras genusrationalitet, som diskuterades ovan.

Genussystemet är en dynamisk struktur; en beteckning på ett ”nätverk” av processer, fenomen, föreställningar och förväntningar, vilka genom sin interrelation ger upphov till ett slags mönstereffekter och regelbundenheter. Genussystemet är således en ordningsstruktur av kön. Ordningen av människor i genus har blivit basen för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna, menar Hirdman (ibid).

Så Yvonne Hirdman menar att det är som det är för att det var som det var och den manliga makten upprätthålls genom att könen hålls isär. Om könen blandas ifrågasätts också den manliga makten. Det är alltså åtskillnaden mellan könen som upprätthåller underordningen. För att underordningen ska upphävas krävs således ett upphävande av olikheten.

Hirdman har fått kritik för att hon använder begreppet system, då detta inte är frigjort från tidigare vetenskapliga skolors sätt att se system som determinerade, icke processuella boxar. Hon försvarar sig då med att man inte behöver ”köpa” hela säcken, utan istället se det som ett praktiskt samlingsord för könens ordning, vilken nivå man har i sin egen forskning, är bara en öppen och kritisk fråga. Hirdman arbetar utifrån sin förståelse av de två logikerna- issärhållningens och den manliga normens logik- på en samhällelig nivå, där den formerande, formella manliga makten råder (Hirdman, 1993, s. 60). Just dessa båda logiker väcker många olika åsikter hos övriga genusvetare.

Kan man urskilja isärhållande logiker i Skolverkets katalog? Om så är fallet, hur har isärhållandets logiker legitimerats? Vilka sociala, ekonomiska, kulturella och psykologiska faktorer är det som har underlättat isärhållandet? Vilka har varit behjälpliga i isärhållandets alla praktiker? Och hur har den manliga normens princip (lag, logik) stått i förhållande till isärhållningen? Befinner sig männen i en maktposition? Hur tar det sig uttryck i Länkskafferiet?

Just de två logikerna- issärhållningens och den manliga normens logik väcker många olika åsikter hos övriga genusvetare.

Synpunkter på genussystemet

Dessa synpunkter är hämtade ur Åsbergs artikel i Kvinnovetenskaplig tidskrift (1998:2) och de flesta åsikterna har behandlats i artiklar av genusvetarna i denna tidskrift.

Maud Landby Eduards och Ulla Manns menar att det finns en poäng med genussystemet då fokus ligger på relationer och beroendeförhållanden mellan män och kvinnor och inte på ensidiga studier av den ena eller andra partens villkor. De vill emellertid påpeka att genussystemet vi lever i inte är neutralt, utan mansdominerat (Åsberg, 1998, s. 32). Det vill säga ett patriarkat, menar de. Lena Gemzöe, Tove Holmqvist, Don Kulick, Britt-Marie Thurén och Prudence Woodford-Berger menar att genusbegreppet inte begränsar sig till en sfär av samhället. De tror att genusbegreppet har kommit för att stanna då det är för klumpigt att använda till exempel sociokulturellt kön till exempel. Men de ställer sig inte bakom den andra delen av Hirdmans logiker, den om manlighetens primat. De argumenterar istället för ett neutralt genusbegrepp, ett begrepp som inte är förknippat med en maktsymmetri (ibid., s.38).

Ann-Cathrine Åquist tycker att det bästa begreppet är engelskans ”gender” och att vi skulle kunna låna in detta begrepp. Åquist tycker i likhet med Landby Eduards och Manns att det är fel av Hirdman att lämna frågan om orsaken till det ojämställda i systemet. Dessa tre har också det gemensamt att de är kritiska mot ett terminologiskifte och tycker att begreppet genus tillför lite nytt

i diskussionen. Gemzöe, Holmqvist, Kulick, Thurén och Woodford-Berger däremot hävdar att genusbegreppet, i sin maktneutrala betydelse är mycket användbart (ibid.).

Christina Carlsson Wetterberg förkastar alla universalistiska teorisystem. Hon anser att genussystemteorin är okänslig för empiri och historisk förändring och att den inte lämnar något handlingsutrymme för de enskilda individerna/aktörerna. Ulla Wikander använder sig av begreppet genussystem i en artikel om historiediciplinen. Hon menar att när kvinnohistorien blir genushistoria går den från att ’synliggöra kvinnor’ till att ’synliggöra maktstrukturer’ och på så vis har utmaningen blivit större (ibid., s.34).

Christina Ericsson skriver 1993 i inledningen till sin avhandling ”Genus i historisk forskning” att ”Yvonne Hirdmans genussystemteori är det hittills mest genomförda försöket till en helhetsteori i svensk genushistorisk forskning.” Professorn Gro Hagemann håller med Carlsson Wetterberg om att genussystemteorin inte kan fånga in varken aktörerna, det historiskt specifika eller förändringar. Hagemann bifaller den första delen av Hirdmans teori. Hon vill försöka förstå kön som kontinuitet och förändring, öde och strategi, skriver hon (ibid., s. 36).

Kritiken från Landby Eduards och Manns behandlade alltså den oklara relationen mellan begreppen genus och genussystem. Dessutom ansåg de att orsaksfrågan hängde i luften. Eduards och Manns kritiserade genusbegreppet på samma premisser som Gemzöe, Holmqvist, Kulick, Thurén och Woodford-Berger berömde det; neutraliteten, eller dess förmåga att förutsätta mansdominansen. De ansåg även att genderbegreppet fått en glidande betydelse och därmed riskerar att bli otydligt, tvetydigt eller missvisande. Cecilia Åsberg menar att Hirdman genom genussystemet gett oss en tankefigur med stor analytisk förklaringskraft (ibid., s.38). Denna tankefigur förefaller lämplig som teori till min undersökning. Hur har då genus och biblioteks- och informationsvetenskap behandlats tidigare. I kapitlet ”tidigare forskning” går jag igenom några av alla de undersökningar som gjorts.

En av de starkaste kritikerna av Hirdmans genussystem var, 1992, Christina Carlsson Wetterberg. Hon replikerade i en artikel i Kvinnovetenskaplig tidskrift på den artikel Hirdman givit ut i samma tidskrift 1988. Carlsson Wetterberg kritiserar först det faktum att Hirdman helt uteslutit historiken i sin teori. Vad det är som gjort att det ser ut som det gör idag mellan könen (1992, s. 36). Det andra Carlsson Wetterberg kritiserar i Hirdmans genussystemteori är att den är alltför systeminriktad. Teorin borde istället vridas närmare aktörerna, menar Carlsson Wetterberg (ibid.). Sammannfattningsvis skriver Carlsson Wetterberg att hon inte vill ha en förklaring i systemtermer utan ”en historiskt förankrad teoretisk förklaring” (ibid., s. 37).

6. Tidigare forskning

Jag har läst tre olika undersökningar som på olika sätt behandlar genus och information. Dessa är Joacim Hanssons *Klassifikation, bibliotek och samhälle*, Margaret, N. Rogers *Are we on equal terms yet?* och Anna Kamjous *Jämställdhet och informationsteknik.*

6.1 Klassifikation ur genusperspektiv

Joacim Hansson (1999) skriver i sin doktorsavhandling om SAB-systemets avdelningar och underavdelningar.
Mannens plats står i skapandet av klass som denna för det normala och kvinnan som något ”annat”, som har att lyftas fram separat och definieras i relation till mannen och samhällets underförstådda normer Hansson, 1998, 224).

SAB-systemet utgår från mannen, mannen är norm och kvinnan utgör undantaget. Till exempel finns underavdelningen Ohj. Kvinnofrågan, som Hansson menar att själva kärnproblemet runt kvinnans ställning i samhället samlas i SAB-systemet. Hansson citerar här Maj Klasson, som menar att SAB-systemets struktur kan karaktäriseras som patriarkal (ibid., s. 76).
”…ämnen som krigskonst och sport tilldelas egna huvudavdelningar, medan kvinnofrågans placering ligger mycket långt ner i hierarkin inom avdelning O.”
Dock menar Hansson att kvinnofrågan i SAB-systemets första upplaga låg under antropologi till skillnad från nu då den har uppgraderats till att ligga under *social fråga* (ibid.).

Hansson tar upp flera exempel på skillnader mellan mannen och kvinnan i SAB-systemet. Till exempel Underavdelningen Qc. ”…hemmets o. Hushållets ekonomi, samt tjänarinnefrågan, utom då en (sic!) ses ur social synpunkt, då den föres till Ohag. [Kvinnoarbete] (ibid., s. 180f).” Hemmet och hushållet ur social synpunkt är alltså enligt SAB-systemet *kvinnligt arbete* (ibid.).

Hansson har i kapitlet *Bilden av kvinnan* beskrivit och sammanfattat sina intryck av hur kvinnan beskrivs i SAB-systemet. Han menar att SAB-systemet förmedlar en helt tydlig kvinnobild som presenterar kvinnan som underställd mannen och hänvisad till hemmet (ibid., s.222). SAB-systemet växte fram under industrialismen då relationen mellan könen i samhället var förankrad i en socialdarwinistisk grundhållning, med tydliga förankringar inom arvs- och rashygienen (ibid., s.224). Kvinnan sågs då som ett alternativ, som något som definierades ut ur normaliteten och som därmed kunde typologiseras och placeras i relation till andra objekt eller, som i SAB-systemet, ämnen. I DDC berättar Hansson att kvinnan och kvinnofrågan placerats under ”Customes, costumes and popular life” mellan ”Etiquet” och ”Gypsies, nomads and outcast races”. Mannen finns inte med som ämne då det är på honom hela systemet självklart är uppbyggt (ibid., s.38).

Framlyftandet av kvinnan som bryter mot den underförstått manliga normaliteten återkommer på flera platser i SAB-systemet. Aktiviteter som män traditionellt ägnat sig åt kommer högt upp i systemet och problematiseras aldrig i texten, till exempel sport och krigsväsen (ibid., s.199). Kvinnan framställs som något annat. Hon är vald av sin man, har sin roll i hemmet där hon ägnar sig åt matlagning eller sysselsättningar som definierats som kvinnliga såsom sömnad enligt bilden SAB-systemet förmedlar. Är hon inte hemma, så arbetar hon som tjänarinna eller så är hon fattig och betraktas som en social fråga. Mannen däremot framställs som bildad, måttfull, sparsam, sportintresserad och ägnar sig åt viktiga näringar som jakt och fiske (ibid.).

Hansson skriver att klassifikationssystemet korresponderar mot något utöver innehållet i primärdokumentet. Något som det korresponderar mot är ett ”kunskapsuniversum” (ibid., s. 31f). Dess struktur är objektivt och evigt och klassifikationssystemets uppgift är att spegla kunskapsstrukturen. Han menar att för att få fram hur ett klassifikationssystem speglar kunskapsstrukturen väl har Maj Klasson gjort genom att ställa systemet i en komparativ situation ur ett ideologiskt perspektiv (ibid., s. 41). På så vis har hon lyft fram ett meningsinnehåll som visar en syn på samhället och världen på sina egna villkor (ibid.).

6.2 Genusperspektiv på informationskällor

Margaret, N. Rogers (1993) skriver i sin artikel *Are we on equal terms yet?* om rubrikerna i kataloger. Hon menar att sexistiska rubriker håller på att försvinna ut ur katalogerna, men att det fortfarande finns en del kvar (ibid., s. 191). *Kvinnor som arkitekter* till exempel antyder att det är ovanligt för kvinnor att inneha detta yrke. Traditionella rubriker som utgår från vita män som norm är totalt omoderna och oacceptabla, menar Rogers (ibid., s. 192). Man har ignorerat användare som inte är vita, västerländska, kristna, manliga heterosexuella istället för att försöka inkludera alla användare. Hon tror inte heller att man genom förändring kommer att behöva offra tillgängligheten (ibid.).

Man måste ändra på omoderna rubriker snabbt. Läser man till exempel i en katalog under rubriken sport kan man hitta ”Sport för barn” och ”Sport för kvinnor” vilket än en gång antyder att män är normen (ibid., s. 194). I artikeln föreslås en kompletterande rubrik ”Sport för män”. Att det inte finns någon rubrik som heter ”Sport för män” innebär att män fortfarande är normen (ibid.).

Andra problem som alltjämt förekommer i katalogrubriker kan vara tex. ”Kvinnliga ekonomer” under huvudrubriken ekonomer- som om kvinnor vore en del av män (ibid., s. 198). En rubrik som ”kvinnliga lärare” låter som en abnormitet jämförbar med ”vita elefanter” eller ”flygande fisk”. Rubriken antyder inte bara att det är något onormalt med ”Kvinnliga lärare” utan också att de inte skulle vara riktiga lärare, precis som ”Manliga sjuksköterskor” låter som om de skulle vara annorlunda än ”vanliga” sjuksköterskor (ibid.).

”Bibliotekarier” kunde ha de smalare termerna ”Kvinnliga bibliotekarier” och ”Manliga bibliotekarier”, till exempel (ibid., s. 199). Det kan vara svårt att hitta i en katalog där man t ex bara hittar en viss kompositör under rubriken ”Kvinnliga kompositörer”. Kvinnorna är underrepresenterade i sökningar under rubriker som inte är genusspecificerade (ibid.). Det är fel att katalogisera efter genus när genus är irrelevant för ett ämne, avslutar Rogers (ibid., s. 200).

6.3 Jämställdhet och informationsteknik

Jämställdhet och informationsteknik kallas en artikel av Anna Kamjou (1998). Hon skriver att teknik oftast kodas som något maskulint (ibid., s. 260). Samtidigt som elektroniska medier har en förmåga att korsa gränser (ibid., s. 157). Även om kommunikation på Internet uppvisar många av de könsbundna maktrelationer som förekommer i samhället i övrigt, bidrar förekomsten av Internet samtidigt till att förskjuta och sudda ut gränser. Uttryck i vår tids kultur sker i stor utsträckning genom nya medier, som hemsidor på Internet, multimedieproduktioner etc. (ibid.). Hon menar att när det gäller informationsteknik är maktrelationerna beroende av genus (ibid., s. 260). Genusbegreppet är centralt för att förstå maktförhållanden i ett samhälle som formas av tekniska hjälpmedel. Idag är det fler män än kvinnor som har tillgång till och är aktiva användare av Internet. Traditionellt sett tillhör datorer ett maskulint paradigm då dessa ursprungligen kommer från den manliga militära världen. Dessutom menar Kamjou att uppdelningen beror på gamla idéer om vad som är ”naturligt” för respektive kön att ägna sig åt. Men fortsätter hon, när vi använder Internet tvingas vi utmana invanda föreställningar då identiteten blir skild från den fysiska könsbestämda kroppen. Nya möjligheter öppnar sig och skillnader kan utjämnas (ibid.). Men Internet kan även förstärka värderingar och ojämlikhet, menar Kamjou (ibid., s. 262). Värderingarna som finns i samhället reproduceras i virtuella världar. Internet formas alltså av samhället, tiden och kulturen det används inom samt användaren som individ (ibid.).

Kamjou påpekar att alla som har ett annat perspektiv än den vita mannen i västvärlden har viktiga bidrag att komma med när vi lämnar den teknikfascinerade fasen (ibid., s. 267). Sherry Turkle har gjort en undersökning av pojkars och flickors sätt att förhålla sig till datorer (ibid., s. 268). Hon har kommit fram till att pojkar uppmuntras att bemästra tekniken, medan flickor uppmuntras att värdera den färdiga produkten (ibid.). Kamjou menar att kulturen som omger datorn långtifrån är könsneutral (ibid., s. 269). Rosi Braidotti menar att de traditionella könsrollerna och de kvinnoförnedrande värderingarna reproduceras i virtuella världar på Internet (ibid., s. 279). Precis som alla andra frågor om jämställdhet, så är den om informationstekniken och jämställdheten ingen kvinnofråga. Det är en demokratifråga och en fråga för vår gemensamma framtid, avslutar Kamjou (ibid.).

6.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattningsvis menar de båda första författarna alltså att SAB-systemet förmedlar en tydlig kvinnobild som presenterar kvinnan som underställd mannen. Kvinnan bryter mot den underförstått manliga normen och framställs som något annat. Traditionella rubriker som utgår från vita män som norm är oacceptabla menar Rogers. Är inte kön relevant för ämnet ska det inte förekomma och om det finns könsindelning i systemet så ska det vara konsekvent.
Kamjou menar att Internet från början kodats som någonting manligt och kulturen som omger datorn är långt ifrån könsneutral. Braidotti har kommit fram till att de traditionella könsrollerna reproduceras på Internet. Efter att ha presenterat delar av liknande undersökningar kommer jag att i nästa kapitel diskutera metoden för mitt praktiska genomförande.

7. Metod

Metod är ett redskap att förtydliga något, skapa förståelse för något eller praktiskt möjliggöra något. Forskaren kan göra detta antingen genom att delta eller genom att observera. Angreppssättet kan vara antingen kvalitativt eller kvantitativt. (Holme & Solvang, 1991)

Jag kommer att undersöka Länkskafferiet genom dels kvantitativ dels kvalitativ analys av källan. Kvantitativ analys då jag undersöker hur många resurser som riktar sig till pojkar respektive flickor. Kvalitativ innehållsanalys använder jag då jag undersöker texter och bilder i vissa av dessa länkar. Jag kommer även att arbeta deskriptivt, det vill säga att jag kommer att beskriva Länkskafferiets utseende och funktioner, samt länkarnas utseende. Orsaken till att jag valt dessa metoder är att jag vill dels ge en bild av hur Länkskafferiet och dess länkar ser ut ur ett genusvetenskapligt perspektiv. Dels vill jag ge en bild av antalet länkar som faktiskt riktar sig till pojkar respektive flickor. Den kvalitativa analysen av länkarna i länksamlingen syftar till att ge en bild av vad Länkskafferiets skapare och i förlängningen Skolverket anser att våra skolbarn ska visas av dagens samhälle. Det är bara en liten del av det som publicerats på Internet man valt att presentera för skolbarnen. Varför väljer de som skapat Länkskafferiet just de sidor de valt? Vad visar de våra pojkar och flickor om könsroller? Förstärker webbresurserna könsrollerna eller försöker de utjämna dem.

Kvalitativ eller kvantitativ metod beror på vad vi svarar på följande frågor (Holme & Solvang, 1991, s. 77). ”Vill vi ha total- perspektiv eller en fullständig förståelse? Vill vi ställa upp hypoteser och nyansera tolkningar? Vill vi bygga upp teorier och skapa referensramar? Vill vi förstå olika sociala processer? (ibid., s. 77). Ibland kan man kombinera olika metoder för att stärka analysresultaten, få en mer nyanserad och helhetsinriktad bild (ibid.).

Utgångspunkten för den kvalitativt inriktade forskningsprocessen är de fördomar och den för-förståelse som man som forskare har. Forskningen bygger på att analytiskt skilja mellan en värderingsmässig och en rent faktamässig uppfattning av den företeelse vi studerar. Dessa båda uppfattningar kan sägas utgöra två cirklar- en kognitiv och en normativ (ibid., s. 95). Den kognitiva cirkeln har sin grund i för-förståelsen och den normativa har sin utgångspunkt i socialt grundade fördomar (ibid., s. 96). ”Det finns en växelverkan mellan de kognitiva och de normativa elementen samt mellan forskare och undersökta enheter. Målet för båda är hela tiden en bättre kunskap” (ibid., s. 97f).

Källa kan definieras på olika sätt. Rolf Torstendal (1966) definierar en källa som ”en skrift som åberopas för en viss uppgifts auktoritet” (Holme & Solvang, 1991, s. 125). En källgranskning delas i stora drag in i fyra faser. Dessa faser är observation, bestämning av ursprung, tolkning samt användbarhet (ibid., s. 130ff). Observationen ska leda till att vi får en saklig bild av källorna själva och de tendenser de uppvisar. Bestämningen av ursprunget ska visa vilket samband som finns mellan källan och den verklighet vi beskriver. Det första steget i en sådan *ursprungsbestämning* är

att få klarhet i om källan verkligen är vad den utger sig för att vara. För att få klarhet i detta är svaret beroende av faktorer som upphovsman, tid och plats, förhållande till andra källor, innehållet i källan och språklig stil (ibid.).

Som en del av detta måste vi avgöra vem som står bakom källan. En källa är ett historiskt dokument. Det innebär att källan återspeglar de uppfattningar och den kunskap som fanns i ursprungssituationen. (ibid.) Källan i det här fallet är alltså Länkskafferiet och hur jag konkret kommer att undersöka denna källa går jag närmare in på i nästa kapiteldel.

7.1 Arbetssätt

Jag kommer att undersöka webbresursen genom att gå ner i systemet systematiskt. Jag kommer att se närmare på hur de beskriver sidan, hur de valt länkarna, om de använder egna ord och hur de uttrycker sig. Jag tänker undersöka om Skolverket har skrivit något om jämställdhet och om detta i så fall har tillämpats av dem som gjort länkskafferiet. Jag ska undersöka språket och bilderna som finns på deras sidor. Jag tänker genom dessa studier se om man reflekterat över genusperspektivet och om detta i såfall avspeglas.

Inledningsvis undersöker jag huvudgrupperna, på startsidan, genom att söka på dessa tillsammans med relevanta sökord, ord med genusanknytning. Dessa sökord är män, kvinnor, pojkar, flickor och könsbundna ord. Därefter väljer jag ut grupper där det rimligtvis bör finnas sidor som visar på både mäns och kvinnors levnadsförhållanden samt litteratur som är intressant för både pojkar och flickor. Tre undergrupper till huvudgrupper, från startsidan, kommer jag att undersöka närmare. Dessa tre är *idrott, historia* samt *utbildning och arbete*. Ur dessa kommer jag att göra ett systematiskt urval av hemsidor. Jag ska se vad man tänker sig för målgrupp, om detta indikeras.

8. Resultat

Beskrivningen av Länkskafferiet kommer att utgå dels från deras egen beskrivning delas upp i en organisatorisk del, och en deskriptiv del. Redogörelsen för den organisatoriska delen utgår främst från deras egen beskrivning av sig själva.

8.1 Beskrivning av Länkskafferiet

Länkskafferiet är tänkt att användas av lärare och elever i skolan då det kan vara både omständligt och tidsödande att gå ut på Internet för att leta efter fakta. Normalt sett hinner man inte så långt under en lektionstimme. För att underlätta skolarbetet har Skolverket tillsammans med Lunds UB gjort ett länkskafferi.

Länkskafferiet är en ämnesuppdelad databas som ligger på Skoldatanätet och riktar sig till 10- 15-åringar. Den innehåller nästan 600 kvalitetsbedömda Internetresurser som är utvalda för skolbruk. Några fungerar som uppslagsböcker, andra som anslagstavlor för diskussion och debatt. En del påminner mer om böcker och tidskrifter eller fungerar som nyhetsprogram och knyter an till aktuella händelser. Alla resurser genomgår en slutgiltig kvalitetsbedömning av en referensgrupp som består av personer med kunskap om skolan och skolans arbetssätt. Tre bibliotekarier arbetar sammanlagt 24 timmar i veckan med Länkskafferiet. En tekniker arbetar 8 timmar i veckan och åtta ämnesexperter arbetar 32 timmar i veckan med Länkskafferiet.

Länkskafferiet drivs som ett projekt och har utvecklats av LUB NetLab, en utvecklingsavdelning för elektroniska nättjänster inom Lunds universitetsbibliotek. Uppdragsgivare är Skolverket och Svenska skoldatanätet. Projektet startade i april 1995. Under 1996 fortsatte arbetet med utbyggnad och utveckling av Länkskafferiet. Insamlingsarbetet utfördes huvudsakligen av Gertrud Berger, bibliotekarie vid UB2, Lunds universitetsbibliotek och redaktör för projektet samt av Eva Lachonius, bibliotekarie vid Skolbibliotekscentralen/ Pedagogiska centralen i Malmö.

Resurserna är klassificerade och ordnade i olika ämnesgrupper på samma sätt som t.ex. böcker och tidskrifter på svenska folk- och skolbibliotek. Varje resurs presenteras med titel, beskrivning, nyckelord, språk och källa. Resurserna har skiftande svårighetsgrad och är utvalda för att vara de bästa av de hittills kända inom sitt område. Vid bedömningen läggs stor vikt vid överskådlighet, struktur och språkbruk. Med Länkskafferiet skall man, utan alltför många klickningar, snabbt och enkelt komma fram till användbar information.

Länkskafferiet består av tolv huvudgrupper. Dessa delas in i undergrupper. Varje undergrupp har en eller flera länkar till ämnen som namnet på undergruppen anger. Man kan dessutom söka i Länkskafferiet genom att söka i en ämnesordslista eller med hjälp av *avancerad sökning*.

8.2 Designen

På Länkskafferiets första sida beskrivs vad användarna kan räkna med att finna i Länkskafferiet. Det finns även en knapp för engelskspråkig presentation. Under detta finns en ruta för ordsökning. Samt länkar till *fler sökmöjligheter* och ämnesordslista. Under detta finns rubriken *Sök på ämne*, med de tolv huvudgrupperna: *Folk och länder, Kultur, Massmedia, Miljö och naturskydd, Människan, Naturvetenskap och matematik, Religion och livsåskådning, Samhälle och ekonomi, Slå upp, Sport och fritid, Språk och skrift* och *Teknik.*

Under dessa ämneskategorier står det vilka som hjälpt till att göra sidan, *Det svenska skoldatanätet, Kunskapsnätet för utbildning, utveckling och samverkan* och *LUB NetLab* samt länkar till dessa. Längst ner på sidan står det vem som är ansvarig för sidan, Skolverket, och vederbörandes e-postadress. Dessutom finns det en meny med textversion och länkar till *nya länkar, tipsa oss, så här söker du, om länkskafferiet* och *till startsidan,* som följer med hela tiden under det att man befinner sig i länkskafferiet.

8.3 Syftet

Under rubriken *Om Länkskafferiet* i länkskafferiets meny kommer man först till en rad länkar vidare (inom Länkskafferiet). Den första länken är *Värdera information*. Här står det att läsa att en av skolans viktigaste uppgifter är att lära elever att kritiskt värdera innehållet i olika informationskällor. Detta gäller inte minst informationen på Internet, fortsätter man. Man påpekar att det är meningen att eleven ska få handledning och stöd från läraren i sitt informationssökande. I och med att Länkskafferiet strävar efter ett allsidigt utbud av webbplatser, kan eleven och läraren hitta webbplatser som tar upp olika åsikter och ställningstagande om samma ämne. På sidan om Länkskafferiet som riktar sig till läraren skriver man att ansvaret för webbplatsernas innehåll och utveckling vilar på dem som tillhandahåller informationen. Innehållet i Länkskafferiet speglar olika uppfattningar och kan ligga till grund för diskussioner och ställningstaganden i skilda frågor, skriver Länkskafferiets ansvariga vidare.

Länken därpå kallas Urval och kvalitetskriterier. Klickar man på denna kommer man vidare i föregående text och kan läsa vidare att Länkskafferiet innehåller de bästa webbplatserna som de känner till på nätet. Åtta ämnesredaktörer (lärare och bibliotekarier) arbetar regelbundet med att

hålla databasen aktuell. De lägger in nya webbplatser och tar bort gamla. Ämnesredaktörerna ser också till att webbplatserna är aktuellt beskrivna och att länkarna fungerar. Ett sätt man använder sig av för att kontrollera hur väl Länkskafferiet fungerar är att föra statistik. Statistik förs över hur många gånger varje enskild sida på webbplatsen är hämtad av någon. Hur många träffar människor som sökt i Länkskafferiet fått under en månad, förs det statistik över. Men också sökningar som inte givit några träffar och sökningar som fått korrigeras
innan de gav träff räknas och registreras på Statistiksidan.

8.4 Projektpartners

De som på olika sätt möjliggör Länkskafferiets existens presenteras kort genom länkar från startsidan. Dessa är Det svenska skoldatanätet, KK-stiftelsen samt LUB NetLab.

8.4.1 Det svenska skoldatanätet

Länkskafferiet är en del av Det svenska skoldatanätet som drivs på regeringens uppdrag av Skolverket. Projektets syfte är att fungera som en vägledning i arbetet med att integrera IT i undervisningen i den svenska skolan. Det svenska skoldatanätet skriver på sin webbplats om etik och ansvar att ”Det kräver etik, insikt och ansvar hos var och en av oss när vi sedan använder och delar med oss av information.”

> Alla blir mediekungar när vem som helst har tillgång till ofiltrerad förstahandsinformation och kan publicera sig nästan gratis över hela världen, den globala byn.
> Skolans roll är inte längre att förmedla kunskap utan att ge eleverna en färdighet i att själva hitta, värdera och omvandla informationen till kunskap.
> Internet och andra representanter för den nya informationstekniken är en chans för skolan och lärandet. Men liksom alla kraftfulla verktyg blir den trubbig och rentav farlig i otränade händer.
> Det handlar mer om att ge perspektiv på IT-samhällets viktigaste navigationsutrustning, den etiska kompassen. Det handlar mindre om att försöka resa tekniska hinder och begränsningar. Det riskerar dessutom att döda det rika och levande Internet.
> Elevernas tillgång till Internet är å andra sidan inte en rättighet, utan ett privilegium som kräver motprestation. Ingen får köra bil utan att ha bevisat sina färdigheter och mognad i ett körkortsprov.

8.4.2 KK-stiftelsen

KK-stiftelsen bildades 1994 och fick i uppdrag av regeringen bland annat att främja bred användning av IT, därför stöttar de projekt inom olika verksamhetsområden och därför är de finansiärer bland annat till Länkskafferiet som är ett utav deras projekt. Det är ett skolutvecklingsprojekt som Alf Bertilsson är såväl projektledare som informationsansvarig för.

> Det är alldeles uppenbart, att modern informationsteknologi ger elever och lärare stora möjligheter till att utnyttja nya kunskapskällor och till att utveckla undervisningsarbetet. Tillgången på material inom fysik-, kemi-, biologi-, teknikområdena är minst sagt stor. Dock är sökvägarna inte alltid lättarbetade eller enkla. Våra båda högstadieskolor har funnit det angeläget, att genom en inventering och bedömning av olika innehåll, skapa ett "länkskafferi" med systematiserade och lätthanterade kopplingar, så att elever genom enkla knapptryckningar når efterfrågad information. Vi finner det också spännande att se, om undervisningsmetoder och arbetsätt kan utvecklas ytterligare.

8.4.3 LUB NetLab

Drift- och utvecklingsarbetet för Länkskafferiet görs av LUB NetLab. Detta är Lunds universitetsbiblioteks utvecklingsavdelning. De driver utveckling och forskning kring digitala bibliotekstjänster och nätbaserad informationsförsörjning. Detta sker i nära samarbete med bibliotekarier och tekniker/ programmerare och utförs till övervägande del i internationella och övergripande nationella projekt. NetLab har som målsättning att:

> driva projekt inom området nätverksbaserade informationsresurser, framför allt med koppling till bibliotek
> sprida kunskap om nätverksbaserad information, nätverksbaserade tjänster och teknik
> följa och bidra till den tekniska och metodologiska utvecklingen inom informationsteknologi och informationsförmedling
>
> NetLab använder standardiserade metoder inom biblioteks- och informationsvetenskap. Vi erbjuder sakkunnig hjälp med informationsstrukturer, databaspublicering och datorteknik.
>
> NetLab har vuxit fram ur projektet "Lund University Electronic Library", som inleddes under våren 1992. Det var då ett av de första digitala biblioteken som använde WAIS-databaser och senare Gopher och WWW. Målet var att bygga upp en heltäckande och välorganiserad samling elektroniska resurser och tjänster avsedda för forskare, lärare och studenter vid Lunds universitet och den intresserade allmänheten.

Det som bestämmer vad Länkskafferiet ska innehålla styrs bland annat av LPO94 läroplanen, i nästa kapitel beskriver jag en del av vad den säger om de områden jag ämnar undersöka.

9. LPO94 läroplanen

Läroplanen behandlar skolans värdegrund och uppdrag, lärarens skyldigheter, IT i undervisningen, historia, samhällsorienterande ämnen samt ett kapitel om demokrati bland mycket annat. I samtliga delar finns genusaspekten med som en viktig del.
Skolans värdegrund och uppdrag;

> 1.Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter.
>
> 2. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan och de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster. Den ska ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet.

Läraren skall;”Verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen.”

Om *IT*; ”Kunskapande i ett informationsrikt samhälle. Genom att orientera sig i olika informationsmiljöer och använda olika informationskällor får eleverna insyn i de möjligheter och problem som IT-samhället medför. Att söka, granska, välja, strukturera, kritiskt värdera, integrera och redovisa information på skilda sätt – i tal, skrift, bild, form, drama, musik och rörelse- är centralt i de samhällsorienterade ämnena.”

Om *historia* står följande att läsa i Läroplanen; ”Skolan skall i sin undervisning i historia sträva efter att eleven utvecklat förståelse av historiska företeelsers och skeendens bakgrund och samband och att dessa kan uppfattas, förklaras och tolkas ur olika perspektiv.”

Naturorienterade ämnen enligt Läroplanens definition är biologi, fysik och kemi, medan samhällsorienterade ämnen är geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Under samhällsorienterade ämnen i kursplanen för grundskolan skriver man att; ”målet är att sträva mot att eleven gör det till vana att i sitt handlande ta hänsyn till allas lika värde och rättigheter oberoende av exempelvis kön, klass och etnisk tillhörighet.”

Under denna rubrik finns även underrubriken *Demokrati som livsform och politiskt system*; ”Det är viktigt att varje människa utvecklar ett personligt förhållningssätt och en tillit till demokratins värdegrund som utgångspunkt för sitt tänkande och handlande i politiska, ekonomiska och existentiella frågor.”

Har Länkskafferiets skapare tagit hänsyn till de genusaspekter Skolverket nämnt när de skapat Länkskafferiet? Vilka normer och värderingar kommer till uttryck i Länkskafferiets länkar? För att besvara dessa frågor beskriver jag först Länkskafferiet, för att sedan analysera det.

10. Sökfunktionen i Länkskafferiet

Länkarna i Länkskafferiet går att finna på tre sätt. Antingen genom att välja bland ämnena på startsidan, söka på ord, med enkel eller detaljerad sökning, eller genom att välja ämne i ämnesordslistan. Varje länk presenteras med en rubrik och en kort beskrivning av innehållet. En flagga visar vilket språk som används på webbplatsen. Genom att klicka på rubriken nås webbplatsen.

10.1 Att välja bland ämnena på startsidan

Ämnesområdena på startsidan i Länkskafferiet är länkade till en rad undergrupper. *Geografi, historia* och *arkeologi* är exempel på undergrupper till ämnesområdet *Folk och länder*.

Vad finns då i dessa länkar som Länkskafferiet lagt in under respektive ämne? Jag kommer att gå in och undersöka *historia, idrott* och *utbildning och arbete* närmare. Dessa ämnen borde innehålla lika många länkar som riktar sig till pojkar respektive flickor. Jag väljer ut var tionde länk under varje ämne och undersöker dem både vad gäller text och bild ur ett genusperspektiv.

10.2 Enkel och detaljerad sökning

Det finns två olika sökmodeller; *enkel sökning* och *detaljerad sökning*. I *Enkel sökning* i Länkskafferiet skrivs ett eller flera ord in i sökrutan. Orden åtskiljs med ett mellanslag. *Detaljerad sökning* finns under *Fler sökmöjligheter*. Detaljerad sökning i Länkskafferiet innebär att användaren

kan göra skillnad mellan stora och små bokstäver i sin sökning, vilket underlättar i sökningar på förkortningar. Exempelvis om användaren söker på TV så får han/hon träffar om han/hon söker på stora bokstäver. Hade användaren däremot sökt med små bokstäver ”tv” hade han/hon kunnat få träff på ord som börjar med bokstäverna ”tv” (*tv*ärflöjt t ex). Dessutom markeras att sökningen avser en förkortning.

Boolesk söklogik tillämpas i Länkskafferiets sökfunktion. Användaren skriver dock inte ”och” eller ”and” i sökrutan. Istället klickar han/ hon i ”alla inskrivna ord finns med”. Detta har samma effekt som ”and” eller ”och”. ”Eller” eller ”or” tillämpas genom att markera ”något eller några av orden finns med”. Närhetsoperatorer blir det frågan om när informationssökaren klickar i rutan framför ”orden står i den ordning de har skrivits in”. Användaren kan trunkera genom att markera ”delar av ord”. Vill han/ hon precisera sökningen klickar vederbörande i rutan framför ”enbart hela ord”. Resultatet av sökningen blir ett antal länkar till webbplatser. För att komma till webbplatsen klickar användaren på rubriken.

10.3 Ämnesordslista

Ämnesordslistan finns tillgänglig redan på startsidan i Länkskafferiet. Genom att klicka på en bokstav nås de olika orden. Orden är hämtade ur de olika länkarnas ämnesord. Dessa ord och de övriga sökfunktionerna ska jag nu analysera ur genusperspektiv.

11 Analys

I min analys av Länkskafferiet ur ett genusperspektiv utgår jag från ämnena på startsidan för att sedan analysera de olika webbresurserna som är åtkomliga därifrån. Jag har även studerat Länkskafferiet med ämnesordslistan som utgångspunkt. Dessa analyser förekommer framförallt i beskrivande form, men för att tydliggöra vissa analyser har jag gjort om dem till tabellform.

11.1 Att välja bland ämnena på startsidan

Jag har gått in och sökt på respektive ämne +män, kvinnor, pojkar, flickor, exemplet dockor och exemplet bilar. Exemplen med dockor och bilar är för att dessa objekt kan anses vara genusfärgade. Nedan redovisas resultatet i antalet träffar per sökning.

Tabell 1. De undersökta ämnena och deras fördelning ur genusperspektiv.

Ämne	Män	Kvinnor	Pojkar	Flickor	Exemplet Dockor	Exemplet Bilar
Folk och länder	31	13	1	0	0	3
Religion och livsåskådning	0	0	0	0	0	0
Kultur	66	20	4	2	4	5
Massmedia	15	6	1	0	0	1
Miljö och naturskydd	7	2	0	0	0	1
Människan	92	14	2	0	2	5
Naturvetenskap och matematik	0	0	0	0	0	0
Samhälle och ekonomi	21	10	1	1	2	4
Slå upp	42	15	4	3	3	1
Sport och fritid	2	1	0	0	0	1
Språk och skrift	9	2	1	2	0	1
Teknik	43	15	3	5	2	5

Det finns ett tydligt mönster i den här undersökningen. Mönstret är att män dominerar samtliga ämnen. Pojkar framför flickor, finns det ingen sida för pojkar finns det i regel inte heller någon för flickor. Finns det en enstaka länk för pojkar finns det vanligtvis ingen för flickor. I två fall av tolv förekommer det att *flickor* ger fler länkar än *pojkar*. *Dockor* och *bilar* valde jag som könsbundna ord. Kanske borde jag istället anpassa dessa könsbundna ord för respektive ämne i mina sökningar. Det kan vara missvisande att jämställa *teknik och dockor* med *teknik och bilar* till exempel. För att tydliggöra detta undersöker jag några resurser Länkskafferiet valt att länka till.

12. Analys av webbresurser

Jag kommer att gå in och undersöka *idrott, historia* samt *utbildning och arbete* närmare. Orsaken till att jag valt att undersöka just dessa ämnen är att det är ämnen som bör vara genusneutrala. Det vill säga att de riktar sig åt både pojkar och flickor i lika hög utsträckning. Dessa tre ämnen kan dessutom sägas spänna över tre tidsperioder. Historia, är först, sedan idrott, som är en lite yngre diciplin och arbete & utbildning är en ung diciplin. Dels förekommer dessa tre ämnen inom olika dicipliner. Historia är humaniora, idrott är en fritidsdiciplin och utbildning och arbete ingår under ämnena pedagogik och beteendevetenskap. Historia kan sägas vara en starkt manlig diciplin. Idrott har varit en manlig diciplin, men behärskas alltmer av kvinnor också. Utbildning och arbete behärskas av såväl kvinnor som män. Valet av just dessa tre ämnen är alltså gjort för att ge så stor variation som möjligt.

Jag väljer ut var tionde länk under varje ämne och undersöker dem både vad gäller text och bild ur ett genusperspektiv. Urvalet av länkar är alltså systematiskt. Jag kommer att beskriva sidans utseende samt kommentera vad jag finner sett ur genusperspektiv. I de fall det finns sökmotorer utnyttjar dessa. Jag använder då samma sökord som i förundersökningen; män, kvinnor, pojkar och flickor.

12.1 Idrottssidor

Sida 1

Den första länken under ämnet idrott är *1997 Photos from Everest Cybercast Live with Todd Burleson* (Zolotusky, Anya). Webbplatsen handlar om 1997 års Mount Everest expedition. Sidan har svart bakgrund med gul text. Det finns länkar till klättring, snowboardåkning, skidåkning, vandring, Mountainbikecykling, äventyr, motorsport, OS, golf, segling samt till sidan Mountain zone. Mountain zone innehåller äventyrsberättelser, bland annat av en tjej på förstasidan. På Everestsidan är det män som figurerar på bilderna, män som skriver och män som intervjuats. När kulturen i landet beskrivs förekommer det kvinnor och flickor på bilderna, men det skrivs ingenting om dem. Flickorna utgör dekoration på sidan. Berget tycks bara bestigits av män. Det är en man som gjort sidan. Män som berättar. Män på bilderna. Men språket är neutralt. Inga sexistiska ord eller uttryck förekommer. Det finns en sida där klättrarna besvarar frågor. Det är bland annat en sjätteklass från Kalifornien som ställt frågor. Barnen undrar vad klättrarna äter, hur kallt det är och i stort sett hur det känns att befinna sig på Mount Everest. Bestigarna svara utförligt och bidrar till att göra sidan mer levande och intressant att läsa.

Sida 2

Fotbollsstatistik (Tornberg, Gunno) är en sida med samlade fotbollsresultat. Förstasidan har gul bakgrund med svart text. Övriga sidor har blå bakgrund. Det finns länkar till svenska spel, svenska fotbollsförbundet, SVT Text resultatbörs, Östersunds IFK, Spånga IS, BK Forward, Visby IF Gute, GAIS, IFK Malmö, Erik Göthes sidor (allsvensk historia), Soccernet, Mabel´s Internet soccer services, www.confguide.com och Riku Soininens International Soccer Server.

Webbresursen tillhandahåller en grafisk presentation över samtliga lag dag för dag under en säsong i engelska ligan. Dessutom går det att utläsa alla matcher för ett valt lag under valfri säsong, sluttabell och inbördes mellan valfria lag.

Inga damlag är representerade i statistiken.

Sida 3

Taoism and the philosophy of Tai Chi Chuan (Makja, Christopher) presenterar taoismens principer och filosofi. Grålila sida med svart text och svart-vita, tecknade bilder. Bilderna föreställer kinesiska män. På en bild förekommer en kvinna tillsammans med en man. Länkar till andra sidor om Taoism finns.

Det finns en historia om en kvinna som levde i bergen och en natt drömde hon att hon hittade en speciell slags sten. Sedan åt hon av en sådan sten. Efteråt kunde hon flyga. Hon svävade omkring mellan bergstopparna och samlade frukt där till sin mor. Kejsarinnan som härskade under den tidsperioden hörde tals om kvinnan som flög och kallade henne inför rätta. Men kvinnan dök aldrig upp utan blev istället odödlig. Hon är en beskyddande gudinna för kvinnor.

För övrigt handlar historierna på denna webbresurs enbart om män.

Sida 4

Jacques Tati – Svenska Tatisidan (utan författare) innehåller information om komikern Jacques Tati. Här finns recensioner av hans filmer, en studie av en av hans rollkaraktärer, en biografi, länkar till för ämnet lämpad information, en pågående enkätundersökning samt ett bildarkiv.

Sidan är vit med svart text och med svart-vita fotografier. Gästboken fungerar inte. Bilderna föreställer för det mesta Tati själv i skepnad av Hulot. Vi får veta att Rowland Attkinson haft honom som förebild då han skapade den brittiska varianten - Mr Bean.

Kvinnorna som förekommer på sidan är med i texterna som *damer* och då i relation till Tatis huvudrollsfigur. På bilder förekommer de tillsammans med Tati och i ett fall en ensam kvinna. Denna kvinna har fotograferats nerifrån en blåsig dag, så att kjolen blåser upp och visar en bit av benen. Kvinnorna är birollsfigurer på denna sida.

Sida 5

Rincon del Flamenco – Flamencohörnan (utan författare) handlar om flamencosångens historia och zigenska musiktraditioner. Om kvinnor står det att de gifter sig tidigt och att bruden måste vara oskuld i det zigenska samhället. Detta sjunger man bland annat om i Flamencon.

Sidornas bakgrundsfärger är ljusa pasteller i olika mönster med mörkare text. I den mån det förekommer bilder är det fotografier av både kvinnor och män. Även texterna handlar om både kvinnor och män. Sidan innehåller länkar till andra sidor om Flamenco.

Sida 6

Ernesto`s Tango Page (Buchberger, Ernst) är en sida ägnad den argentinska tangon. Språket är engelska. Bakgrunden är vit och texten svart. Här finns en lång lista på referenser till böcker, tidningar, artiklar, musik, länkar och allt upptänkligt material. Det finns inga bilder. Texter och annat material upphovsmannen refererar till är skapat av såväl kvinnor som män. Sidan är genusneutral.

Sida 7

Stallet – en samlingsplats för hästintresserade (Eriksson, Gunnar) är Sveriges största och aktivaste hästsite står det på förstasidan. Färgen som dominerar är grönt. Tecknade bilder av hästar förekommer. Sidorna som är länkade till förstasidan är neutrala och kan sägas riktas till såväl pojkar som flickor. Männen tenderar att vara sponsorer medan kvinnorna (eller flickorna) är medlemmar i ryttarlag. Färgerna är blått och lila. Bilderna föreställer hästar; foton, tecknade i färg eller svartvitt. Den sista länken från förstasidan innehåller bland annat en demografisk undersökning av besökarna på Stalletsidan. Bland annat har Eriksson undersökt könsfördelningen. Det visar sig att nittio procent av besökarna är flickor.

Sida 8

AAOS Den unga atleten (Ogle, Jim, Stanton, Laura, Welch, Tom, Butenshen, Pam m.fl.) Sidan är gjord av den Amerikanska akademin för ortopediska kirurger. Handlar om unga idrottsutövares träning och de olika skador som kan uppstå inom idrotten. Sidan tar upp att flickor i gymnasieåldern som idrottsutövare i ett litet stycke. Flickor som tränar har ökat med 700% står det i artikeln. De skriver att träningens sort spelar större roll än utövarens kön ifråga om träningsskador. Det förekommer en bild på förstasidan. Denna föreställer en manlig läkare som hjälper en kvinnlig patient. Färg förekommer endast i rubriken och är blå och röd. På en utav sidorna finns en tecknad bild på en kvinna som undersöker en man. I en artikel om ”frozen shoulder” skriver artikelförafattarna att det drabbar fler kvinnor än män. Men de går inte in på saken närmre. Inga resonemang kring orsaker till att könsfördelningen är sådan. Trots att fler kvinnor än män drabbas av åkomman visas tecknade bilder av en man som utför övningar som ska motverka tillståndet. Sidan har en sökruta. Jag skrev in ”female” (då sidan är på engelska) respektive ”male”. Detta

resulterade i tolv olika artiklar som behandlade män och lika många för kvinnor. Jag vill därför hävda att sidan är bra ur genusperspektiv.

Sida 9

United States Olympic Comittee (Farell, Matt) är en sida som handlar om alla olympiska idrotter. Sidan har vit bakgrund med amerikanska färger i rubriken. I kanten visas amerikanska flaggan och under texten finns svart-vita bilder av män och kvinnor som tränar olympiska idrotter. På bilderna på första sidan och övriga sidor finns fotografier av män och kvinnor i med varandra jämförbara sammanhang.

Sida 10

Svenska tyngdlyftningsförbundet (Johansson, Håkan, Kjellgren, Magnus & Johansson, Benny) innehåller information om tyngdlyftning. Sidan är gul med blå text och på varje sida följer en liten manlig tyngdlyftare med besökaren. De har en sökmotor och söker jag på ”flickor” i denna får jag tre träffar. Söker jag på ”pojkar” kommer 14 relevanta dokument upp.

Sida 11

Svenska konståkningsförbundet (Ringdahl, Carl-Gustaf) innehåller information om förbundet. Sidan är blå och på förstasidan finns ett foto av en pojke. Till sidan har satts musik. Musiken är hämtad ur Starwars. På sidan om förbundets historik läser jag att 80% av dess utövare är kvinnor. Dock finns det i styrelsen lika många män som kvinnor. En man är ordförande. Listan över herrarnas Svenska Mästerskap är blå. Motsvarande lista för damer är röd. Paråkningens lista är lila.

Sida 12

Svenska kanotförbundet (Sjöhult, Per) innehåller information om förbundet. Sidan är pastellfärgad och innehåller foton av paddlande män. Förbundet skriver att damerna inom kanotsporten genomgår ett generationsskifte. Det finns inte så många flickor som vill börja paddla kanot. På sidan finns därför en artikel om att förbundet satsar på flickorna. Det finns telefonnummer att ringa för de flickor (födda 1979-1984) som är intresserade av att börja paddla kanot. Frågan är bara om de ser det, då det i länken till artikeln står ”damsatsning”.

12.2 Historiesidor

Sida 1

Inledning till dödahavsrullarna (Isaksson, Bo) handlar om den antika judendomen. Sidan är gul med svart text. Det enda som berättas om kvinnor i artikeln är att inga texter om dessa påträffats. Följdaktligen handlar allting i den här artikeln om män.

Sida 2

Forum Romanum (Bonenkamp, Jan, Mentink, Marloes & Horsthuis Mathijs) handlar om romarnas dagliga liv och historiska gestalter. Bakgrunden är vit, texten röd och blå. Bilderna föreställer ruiner i Rom. På sidan finns en sökmotor. Skriver jag ”men” får jag 30 träffar. Söker jag däremot på ”women” blir motsvarande resultat 12. Då det handlar om män är det oftast artiklar om krig eller pengar. Kvinnorna behandlas då det handlar om äktenskap, oskuld, kläder, hår och utseende. Sökte jag på ”sister” fick jag 7 träffar och ”brother” gav 21 träff. Fotografierna av byster föreställer i nio fall av tio män. Den enda gång kvinnor dominerar i antal träffar är när sökningen görs på deras

relation till män. ”Wife” ger 25 träffar medan ”husband” bara ger 6 träffar. (Kvinnorna relateras i högre grad än män till någon annan i sitt varande.) Det finns en artikel som kallas ”Women in Rome”, men det finns ingen motsvarande kallad ”Men in Rome”.

Sida 3

Fröjel discovery programme (Carlsson, Dan) är en sida om utgrävningar av handelstaden Fröjel på Gotland. Bakgrundsfärgen är gul. Färgfotografierna föreställer såväl män som kvinnor som gräver efter fynd. I texten förekommer knappt genus. Det förekommer såväl mans- som kvinnogravar från 900-talet. Det berättas att gravar för kvinnor och barn existerar i närheten av en skola. Männen i texten refereras till i egenskaper av handelsmän och köpmän.

Sida 4

The World of the Vikings (utan författare)handlar om vikingar och vikingatiden. Forskningsprojekt, utbildning och muséer finns med. Förstasidan har vit bakgrund. Bilderna föreställer föremål från vikingatiden. En artikel handlar om norska gudafigurer från vikingatiden. Kvinnornas roller i dessa består i att dels var maka, mor, budbärare, tjänarinnor, oskulder och systrar. Egenskaperna de har är vårdande, synska och helande. Hon var fruktbarhetssymbol och gudinna av den underjordiska världen, men också gudinna av jakt och stormar och räddade drunknande i nät. Männen framställs bland annat som de som är starkast, enögda eller såsom söner. Männen dödar och dödas, offrar sig, räddar människor. Han är gud över kungar och orkaner. Han slåss och är tagen som gisslan. Han personifierar havet och orsakar stormar med sin ilska. Han sover aldrig och kan se i mörker. Han är den visaste. Han kan överleva Ragnarök och se över hela världen. Han kan använda vapen. Han skapade kvinna och man. Han är starkast, klokast och den människorna tillkallar vid dueller.

Sida 5

Hildegard av Bingen (Carlsson, Kerstin, Stina) handlar om abbedissans liv. Färgen är grå och ett fotografi föreställer en skulptur av Hildegaard.

Sida 6

Den sidste heks (Landsarkivet for Sjaelland och Siden Saxo) handlar om häxförföljelserna i Danmark på 1600-talet. Första sidan har svart bakgrund och en tecknad bild av två män som bränner tre kvinnor på bål. Övriga sidor är alla svarta med en liten tecknad röd djävul i vänstra hörnet som följer med hela tiden. Ytterligare en bild föreställer en kvinna bunden vid en stege. Denna ´stege för två män in mot ett bål. Teckningen är svart och vit. Hela sidan beskriver hur kvinnor ansetts skyldiga för olika häxkonster och hur de benådats att få bli halshuggna innan de brändes på bålet i vissa fall. Vissa kvinnor var inte mer än i tjugoårsåldern men de flesta var äldre. Män satt i domstolarna och dömde vilka som var häxor.

Sida 7

Nationalismen- dess historia och dess nutida roll (Sahlin, Gunnar) handlar om nationalismen i Europa från 1800-talet och framåt. Sidan är gjord av lärare och bibliotekarier vid Stockholms universitet. Den första sidan är mörkt grön och innehåller tre fotografier. Fotografierna föreställer en skulptur av en man, Triumfbågen i Paris och den finska flaggan. I vänsterkanten följer hela tiden en lista på länkarna som finns på sidan. Denna är liksom övriga länkar gul. Denna länk är väldigt pedagogiskt gjord. Varje färg som används har en speciell betydelse. Färgerna är gult, vitt, brunt och grönt. De betyder att texten är huvudtext, sammanfattande, fördjupande eller källtexter. Bilderna är illustrerande eller kommenterande. Det vill säga bilderna används som stämningsskapare eller som

källor. Här finns en sökmotor. Jag skriver ”kvinnor” och får 77 träffar. 88 på ”män”. 10 länkar handlar om ”pojkar”. 24 om flickor. 16 för ”fru” och 9 länkar till ”make”.
5 träffar på ”änka” och inga på ”änkling”. ”Bror”(16) gav däremot fler träffar än ”syster” (8). Likaså gav ”son”(36) fler träffar än ”dotter”(28). Det finns en sida som handlar om Drottning Margareta. Hon beskrivs som liten, tunn och vacker att se på. De kungar som beskrivs inte på samma sätt vad gäller utseendet.

Det finns dessutom en artikel om en kvinna i Paris under franska revolutionen. Hennes namn är Théroigne de Mericourt. Hon kallas för gatans Jeanne d´Arc. Det berättas om hon varit med stormat bastiljen. På den tecknade bilden av henne visas, förutom hennes ansikte, ett utav hennes bröst. Dessutom beskrivs också hennes utseende. Mannen Jean-Paul Marat däremot, en annan person under revolutionen, avbildas ordentligt påklädd.

Sida 8

Första världskriget (Fabiansson, Nils). Sidan har grå bakgrund och i vänstra kanten finns ett index samt ett register. Bilderna föreställer män i krig. De övriga sidorna är i olika pastellfärger. Bilderna föreställer män. Fabiansson hänvisar till en kvinna vid ett tillfälle. Då det handlar om en kemisk substans som finns i sprängämnen. En bild med kvinnor finns. På denna bild ser kvinnorna rädda ut och i försvarsställning. Männen på bilden är soldater. De ler.

Sida 9

Auschwitz: Index. A Layman`s Guide to Auschwitz- Birkenau (McVay, Ken)handlar om koncentrationslägren och dess offer. Sidan är grå rakt igenom. Teckningar i miniatyr och färg förekommer på sidorna. Dessa är tecknade av en kvinna som suttit i ett utav dessa läger. Hon heter Zofja Rozenstrauch. En text berättar att män och kvinnor bodde i olika hus i lägret. Tyskarna hade kommit fram till att det mest energisnåla sättet att bränna liken i lägret var att bränna kroppen av en välnärd man tillsammans med kroppen av en utmärglad kvinna eller tvärtom. På detta vis behövdes inte mer koks tillsättas under bränningen. En text beskriver hur en läkare hävdade att han kunde sterilisera tusen kvinnor på en dag. Han sprutade in en vätska som förstörde livmodern på kvinnorna totalt och skadade äggstockarna allvarligt. Männens testiklar avlägsnades också.

Sida 10

Normandy 1944 (Encyclopaedia Brittanica) handlar om invasionen av Normandie. Första sidan är vit med en stor grön bild mitt på. På bilden finns länkar in på webbresursen. Dessutom föreställer bilden män som simmar in mot stranden. Nästa sida är också den vit. I vänstra kanten finns ett index. Alla bilder föreställer män i olika militära befattningar. Texten är skriven av män och handlar om män.

Sida 11

U-boat Net- The U-boat War 1939-1945 (Helgason, Gudmundur) ger information om ubåtar under andra världskriget. Bakgrunden är vit och foton finns av ubåtar och män.

Sida 12

LexicOrient Front Page (Kjeilen, Tore) innehåller material om Nordafrika och Mellanöstern. Sidan är gul. Fotografierna föreställer pojkar, hus och pengar. Det finns en sökmotor. Jag skrev ”women” och fick sju träffar. Dessa träffar visade sig vara artiklar om kvinnors situation i de olika länder som sidan behandlar. Men artiklarna kan också handla om träffar för iranska kvinnor och män. ”Men” i sökrutan gav mig hundratjugoåtta träffar, varav de flesta inte handlade om män. ”Men” ingick

istället i ordet på olika sätt, till exempel Yemen. Jag skrev istället ”male”. Detta ord gav tre träffar. Motsvarigheten ”female” gav två träffar. ”Boy” gav en träff, ”girl” gav ingen träff. Inte heller ”husband” eller ”wife” gav några träffar alls.

Sida 13

China in the Electronic Passport (Dowling, Mike) ger en kort information om Kina. Sidan är rosa och ingår i en serie om olika länder. Det går att komma åt sidan från dessa länders sidor. I vänstra kanten finns ett index över olika aspekter på dessa länder, också Kina. Artiklarna som finns på sidan behandlar hur ”människor” lever i Kina och delar således inte upp människorna efter genus.

Sida 14

Kurdistan (Meiselas, Susan) presenterar kurdernas historia genom människors berättelser och bilder. Sidan är grön och brun och fotografier finns av såväl kvinnor som män, pojkar som flickor. Berättelserna är skrivna av representanter av båda könen.

Sida 15

Military history of Denmark (Laursen, Gert) handlar om Danmarks historia i krig och i fred. Sidan är militärgrön och bilderna föreställer män i militärklädsel. Det finns en söksida. Ordet ”women” gav ingen träff. Däremot fanns femtio artiklar om ”wifes”. ”Husbands” gav inga träffar alls, medan ”men” gav fem träffar. Artiklarna om män handlar om män i krig och hur många de var.

Sida 16

Provence- Beyond the French Riviera (Collins, Russ) innehåller information om Franska Rivieran. Ljusgul bakgrund och alla andra färger ovanpå. Tecknade bilder föreställande symboler av det informationssökaren kan tänkas vilja läsa mer om. Dessa artiklar är sökbara i vänsterspalten som är blå. Sidan har en sökmotor. ”Males” ger 13 träffar medan ”females” ger 22. ”Men” var inte sökbart medan ”women gav 14 träffar. Artiklarna om kvinnor handlar om hur män och kvinnor stampar druvor till vin tillsammans. Men det är kvinnorna som serverar lunchen efteråt.

Sida 17

Government Home Page (Irländska regeringen). Sidan är grön och vit är den Irländska regeringens hemsida. Sökningen gav 3569 träffar på ”women” och 1962 på ”men”. Sidorna om kvinnor handlar om kvinnors rätt till utbildning, kvinnors hälsa, kvinnors historia samt jämställdhet mellan könen. ”Men gav träffar som innehöll bokstäverna ”men”, därför skrev jag istället ”males” och fick då 328 träffar, ”females” gav 297 träffar. I texter om ”females” handlar det om barnafödandet i landet. Artiklarna som behandlar ”males” handlar bland annat om självmord. Gemensamt för användandet av males respektive females kan sägas vara vid frågor om befolkningstal. Medan artiklar om women handlar om jämställdhet på olika sätt.

Sida 18

Windows on Italy, the history (Albertini, R) är en kronologisk beskrivning av Italiens historia. Den har vit bakgrund och fotografier av kartor och miljöer i Italien. Efter en geografisk och geologisk genomgång av Italien finns en artikel om befolkningen. Artikeln beskriver bland annat hur det bland den yngre befolkningen finns mer pojkar än flickor, medan det ibland den äldre befolkningen finns mer kvinnor än män. För övrigt behandlar inte sidan genus ur någon aspekt.

Sida 19

CNN Balkan Conflict: History (Cable News Network, Inc.) är en översiktlig historisk bakgrund till kriget i det forna Jugoslavien. Sidan är beige med bilder av krig, gråtande människor och en fallen skulptur. Det enda som handlar om kvinnor på denna sida finns i den första meningen. Det skrivs om gråtande äldre kvinnor.

Sida 20

Bucknell Russian Studies Department (Beard, Robert) är en webbplats från ett amerikanskt universitet, med länkar om Ryssland. Sidan är gråblå och rosa och visar en rysk flagga och spelar ryska nationalsången. Det finns en sida om rysk feminism. En av åttio sidor handlar om kvinnor. Denna feministsida är visserligen omfångsrik. Kvinnorna har avgränsats i en egen del. Sidan är ljusgul och rosa. Allting som finns på sidan i övrigt finns representerat på feministsidan. Men allting som finns på feministsidan finns inte på den övriga sidan. Det finns ingen manssida.

Sida 21

The history of Madame Tussauds (Illuminations Television) handlar om Madame Tussauds vaxkabinett, som är ett museum med vaxdockor. Svart sida med bilder av Madame Tussaud, hennes dockor och människor som besöker museet.

Sida 22

Forntida hus på Bäckedal (Institutet för Forntida Teknik) Beskriver hur människor bodde på Vikingatiden och medeltiden. Bakgrunden är vit, fotografierna föreställer bostäder. Ur genusperspektiv finns ingenting på den här sidan.

Sida 23

Engelbrekt (Rosenblad, Jan-Gunnar & Söderholm Gundel) handlar om Engelbrekt Engelbrektsson, Sveriges regent och bondeledare. Sidan är gul och en teckning av Engelbrekt finns med. Den andra sidan på denna webbresurs handlar om Engelbrekts liv och gärning i stora drag. En teckning av ett uppror mot gul bakgrund förekommer. Endast män finns på bilden. Den enda kvinna som nämns är drottning Margareta.

Sida 24

Vikingabrons (Söderberg, Anders) behandlar vikingatida gjuttekniker i text och bild. Sidan är beige och brun och bilderna föreställer olika metallföremål. En genusneutral sida.

Sida 25

Riksdagen: Ståndsprotokollen (Lundhem, Stefan) visar handskrivna riksdagsprotokoll från 1600- och 1700-talen i modernt tryck. Sidan är vit och innehåller en teckning av en hand. Texterna handlar om kvinnor då det tas upp hur ogifta kvinnor som valt att döda sina nyfödda barn ska straffas. Män förekommer som riksdags- och talesmän.

Sida 26

Järnriket- Gästrikland (Länsmuseet Gävleborg) handlar om järnbruk, stålverk, smedjor, gruvor, bergsmansgårdar och förhistoriska fyndplatser. Sidan har vit bakgrund och fotografier av män och kvinnor. Bilderna föreställer fler antal män än kvinnor. I titeln anges om artikeln handlar om kvinnor. Kvinnorna finns inte med i de artiklar där det inte anges något om kvinnor i titeln. Utom en

artikel som handlar om preventivmedel. Vissa av kvinnorna sägs ha innehaft höga positioner i brukssamhället i Gästrikland.

Sida 27

Studera lokalhistoria (Nilsson, Ulf, Lögdahl, Ulf & Tikka, David) är en kortfattad lokalhistoria över Eskilstuna och Lögdö i medelpad. Sidan är vit och innehåller fotografier av hus, kvinnor och män. Artiklarna är i stor sett könsneutrala. Både män och kvinnor nämns dock i två av artiklarna om släktforskning. Då i termerna; pappa, far och mormor.

Sida 28

The presidents of the United States of America (The White House Web Master) innehåller Vita husets officiella biografier över dess 42 presidenter. Sidan är vit och fotografierna föreställer Vita huset, presidenterna och deras familjer. Det finns en sökmotor. ”Women” gav 1585 träffar. Medan ”men” gav 733 träffar. ”Girls” 424, ”boys” 228, ”wifes” 350, ”husbands” 369.

Sida 29

Quickresponse (Röda Korsets Ungdomsförbund) är ett informationsprojekt som rör invandring, integration och främlingsfientlighet. Sidan är svart och på det svarta ligger en röd ruta med texten. Denna röda ruta blir gul, blå och grön på de övriga sidorna. Fotografier av hus och människor av båda kön förekommer. En artikel handlar om att svensk press skrivit om muslimska kvinnors liv. I artiklarna har muslimska kvinnor beskrivits som mycket utsatta för våld. QR menar att det inte finns någon statistik som visar att våldet är kulturellt betingat. Manligt våld är lika vanligt förekommande i familjer med helsvensk bakgrund. ”Kontaktnät” heter en av sidorna på webbresursen. Den innehåller en lista på olika områden som rör mångfaldsfrågor. Arbetsmarknad har till exempel adressen till; Arbetsmarknadsstyrelsen, Fackligt Aktiva Invandrare och Institutet för Social Forskning. I den lista finns punkten jämställdhet med. En artikel beskriver att det är dags att börja arbeta metodiskt mot diskriminering av personer med utländsk bakgrund, på samma sätt som arbetet för jämställdhet mellan män och kvinnor. Här finns en artikel (ur Dagens Nyheter 2000-11-20) som berättar att de som förlorat mest under 1990-talet är kvinnor, unga och utrikes födda. Genom sökmotorn som finns på sidan finner jag 59 artiklar om kvinnor och 156 om män.

Sida 30

Leonardo da Vinci- Scientist, Inventor, Artist (Boston Museum of Science, USA) är en webbplats om Leonardo da Vinci och hans tid. Sidan är vit och en tecknad bild föreställer da Vinci. Runt honom finns tankebubblor. I dessa bubblor finns en flicka som med en vuxen mans hjälp undersöker något. Mona-Lisa, en ängel och en renässansman finns i de övriga bubblorna. Övriga sidor tar upp kvinnor när det talas om kvinnor i personlig relation till da Vinci, såsom mor och syster.

Sida 31

Robert Louis Stevenson (Dury, Richard) författaren till *Dr Jekyll och Mr Hyde* och *Skattkammarön* med mera presenteras med biografi. Bakgrunden är beige och innehåller förutom text ett tecknat porträtt av Stevenson. I ett par artiklar nämns Stevensons fru, hustru och dotter. De förekommer även på en bild. För övrigt handlar sidan om mannen Stevenson.

Sida 32

Postcolonial and Postimperial litterature: An Overview (Landow, George, P.) är en översikt av den postkoloniala litteraturen. Sidan är ljusblå med en världskarta. På kartan är de landområden sidan handlar markerade med rött. Sökmotorn på sidan har både fritextsökning och kontrollerat vokabulär. Jag kombinerade dessa båda möjligheter. ”Gender Matters” var en kontrollerad term, den markerade jag i listan. I fritextfältet skrev jag ”women”. Detta resulterade i 117 träffar. Skrev jag bara ”women” i fritextfältet resulterade det i 1600 träffar. Motsvarande kombinerade sökning, med män, gav 51 träffar. Artiklarna handlar om den tidens genusuppfattningar. Samt vilka roller män och kvinnor spelade i litteraturen under postkolonialismen. Genusfrågorna avdelas konsekvent från övrig text i webbresursen. Under varje land finns ett kapitel om genus.

Sida 33

Norges Litteraturhistorie (Haugli, Sörensen, Christopher) är en information om norsk litteraturhistoria från 1900-talet fram till modern tid. Färgen är lila med fotografier på män och kvinnor. Mest män. Kvinnorna förekommer i egenskap av familjemedlemmar. Sju dokument finns i webbresursen. Dessa återfann jag genom sidans sökmotor. Artiklarna behandlar; att kvinnorna blev mer synliga under mellankrigstiden i sina författarskap, att kvinnor förekommer i Gudasagorna samt att kvinnor fick rätt att undervisa.

Sida 34

Nytt svenskt tryck före 1700 (Lundström, Lillemor), Kungliga biblioteket presenterar svenskt tryck före 1700. I presentationen av denna vita sida skriver Lundström att författarna som beskrivs huvudsakligen är män.

Sida 35

Datorn i utbildningens seriesida (Becker, Peter) Är en sida om att rita serier. Sidan är blå och vit. Teckningarna föreställer manliga seriefigurer. I övrigt är texterna skrivna av såväl kvinnor som män. Frågorna till frågesidan är ditskickade av både pojkar och flickor.

Sida 36

The Mommintroll Home Page (Begum, Rizvi, Fazia) handlar mumintrollen och Tove Jansson. Sidan är blå och vit.

Sida 37

Rikskonserter (Martinsson, Martin) handlar om producerade och samordnade konserter. Vit bakgrund och röda och svarta linjer. Mest män som skriver, uppträder och finns med på fotografier. Kvinnor förekommer som informationsansvariga, på en och annan konsert och lika sällan på bild.

Sida 38

EuroDocs: Western European Primary Historical Documents (Hacken, Richard) är en förteckning över historiska källtexter från Västeuropa. Grå bakgrund. Tecknade flaggor som enda bilder.

12.3 Utbildning och arbetssidor

Sida 1

Dövundervisning (Norell, Kia) är en samling länkar till döva och dövundervisning. Sidan är vit och blå. Ett svart och vitt foto föreställer pojkar och flickor.

Sida 2

Hjärnkraft Riksföreningen för rehabilitering av skallskadade (Smidman, Gunnar) är en rikstäckande organisation som arbetar för att personer med förvärvade skallskador ska ha rätt till optimal rehabilitering. Färgen är vit. Sidan är genusneutral.

Sida 3

Föreningen för de neurosedynskadade (Henriksson, Tina) handlar om läkemedlet neurosedyn som orsakade fosterskador på 50-talet. Sidan är vit och en karta finns på första sidan. Artiklarna handlar om människor av båda könen i lika stor utsträckning.

Sida 4

Arbetstagarförbunden i Sverige och utomlands (Svenskt Arbetsliv) är en sammanställning över svenska fackliga organisationer. Bakgrundsfärgen är röd. Detta är en genusneutral sida.

Sida 5

Jusek (Koch, Christer) är en information om Jusek. Sidan är grön och vit och innehåller foton av såväl män som kvinnor. Texterna är genusneutrala.

Sida 6

Sveriges läkarförbund (Frostell, Elisabeth) är en information om läkarnas fackförbund. Sidan är blå och vit och har en sökmotor. Sökning på ”kvinnor” gav lika många träffar som sökning på ”män”, 52 stycken. Dock handlade träffarna på ”män” ofta om förtroendemän, tjänstemän och ubåtsmän. Träffar på ”kvinnor” handlar uteslutande om människor av kvinnokön. Resultatet är därför att det finns fler artiklar om kvinnor än män i denna databas. Sökning på ”manlig” gav fyra träffar. Dessa handlade samtliga om manlig fertilitet. ”Kvinnlig” gav också fyra träffar. Artiklarna som innehöll ”kvinnlig” handlade om sådana arbetstagare och läkare.

Sida 7

Fysik på Gröna Lund (Hellman, Sten) handlar om laborationer utförda i åkattraktioner på Gröna Lund. Sidans bakgrund är vit och fotografierna föreställer både män och kvinnor. Texterna säger ingenting om genus.

Sida 8

Specialarbetsnätverket (Hallén, Kristofer) är en sida med specialarbeten, länksamlingar och tips för elever som skriver specialarbeten på gymnasienivå. Bakgrunden är ljusgul och spalten över sidorna i resursen i vänsterkanten är blå. Texterna är genusneutrala. En text, skriven av en gymnasieelev, handlar om genus.

Sida 9

Att citera Internet (Stoltz, Jan Axel) handlar om att göra källhänvisningar från Internet. Sidan är blå och vit. Stoltz har valt att skriva en genusneutral text.

Sida 10

Arkitektur och miljö (Hult, Maria) handlar om skolans inre och yttre miljö. Sidan har vit bakgrund med teckningar av barn. Teckningarna är uppdelade efter kön. Informationssökaren kan själv välja att titta på teckningar gjorda av pojkar eller flickor. Det finns 225 teckningar av ritade av pojkar och lika många ritade av flickor. Filmsidan innehåller en referens till en skrift som har genusperspektiv.

Sida 11

Lov 2000- 2001 (Jakobsson, Vivan) är en förteckning av Sveriges skolors lovtider läsåret 00- 01. Sidan är gul och beige. Inga bilder finns och texten är genusneutral.

Sida 12

Uterums frågor och svar (Skolans uterum) är en webbplats som ger upplysningar om utomhusmiljö. Bakgrundsfärgen är vit och tecknade växter pryder den. Sidan är genusneutral.

Sida 13

Arbetsmarknad (Wiklund, Lasse) är en samling länkar till information om svensk arbetsmarknad. Röd bakgrund med en textruta i vitt ovanpå. Texten är genusneutral.

Sida 14

Faire Trade Center (Fair Trade Center) handlar om hur världen ska kunna göras mer rättvis. Bakgrundsfärgen är vit. Artiklarna behandlar kvinnors och mäns situation i tredje världen.

Sida 15

Svensk teaterteknisk förening (Edström, Per Simon) ger information till människor inom film och teateryrken. Sidan är gul och endast en bild av en kvinna förekommer. Texterna är genusneutrala.

12.4 Sammanfattning av analys av webbresurser

Webbresurserna i Länkskafferiet som ligger under rubrikerna *Idrott*, *Historia* samt *Utbildning och arbete* har jag undersökt systematiskt. De länkar som samlats under respektive ämne skiljer sig ifrån varandra. De hemsidor som finns under *Utbildning och arbete* är de som är mest neutrala av de tre ämnesområden jag undersökt. Länkarna som är knutna till ämnet *historia* är de som är minst neutrala. *Idrott* placerar jag emellan de båda andra ämnena. Det finns mycket som är oövertänkt i *Idrott*slänkarna. Kvinnorna underordnas männen på *Idrott*ssidorna. Könen separeras konsekvent. Färgerna indikerar ofta vem infomastern riktar sig till. Rosa och röda sidor då texterna riktar sig till flickor. Sidorna som är ämnade för pojkar är ofta svarta eller blå. Få sidor är könsneutrala. De flesta av sidorna är gjorda av män. Få sidor riktar sig till flickor.

I *Historie*länkarna är det ännu mer könsuppdelat. Det finns ett par sidor om enbart kvinnor. Men det vanligaste är sidor om enbart män. I den mån kvinnor finns med i dessa länkar är de indelade i speciella kapitel eller artiklar. Männen utgör ofta normen och kvinnorna undantaget. Artiklarna

behandlar kvinnornas situation. Kvinnor är inte en naturligt integrerad del i *Historie*sidornas texter och bilder. Kvinnorna är inte egna individer utan står i relation till män, såsom maka, mor eller syster. *Utbildning och arbet*ssidorna är däremot mycket väl fördelade mellan könen. På nästan alla sidor finns både män och kvinnor med som författare, på bilder och i texterna. Många av dessa länkar är könsneutrala. En organisation står bakom dem, texterna handlar om människor och inga bilder förekommer. Frågan är om detta är till gagn för kvinnor. För i verkligheten är inte lönerna lika och män och kvinnor har inte samma möjligheter att nå höga positioner.

36 sidor av 65, ungefär hälften, är gjorda av män.10 av sidorna är gjorda av kvinnor. 15 sidor står olika organisationer för eller anges inte någon upphovsman.

Tabell 2. Fördelning av sidornas upphov och innehåll ur genusperspektiv.

	Män	Kvinnor
Sidor gjorda av	36	10
Sidor enbart om	5	2

Vad handlar sidorna som kvinnor gjort om? Kvinnorna har skrivit inom *Historia* samt *Utbildning och arbete*. De ämnen kvinnorna valt att behandla inom dessa ämnesområden är *Historia*; en enskild person (kvinna), speciella länder, svenskt tryck för 1700-talet och en författare (kvinnlig). *Utbildning och arbete*; dövundervisning, neurosedynskadade, olika fackföreningar (läkarnas), skollov samt skolmiljö.
Vad handlar sidorna som män gjort om? Män har skrivit inom alla de tre undersökta ämnesområdena. *Idrott*; bergsbestigning, fotboll, taoism, teater (särskild person), hästar, idrottsskador, Olympiska Spelen, tyngdlyftning, konståkning, tango och kanotpaddling. *Historia*; judendomen, speciella städer, utgrävningar, speciella länder, ubåtar, krig, koncentrationsläger, militärer, vikingar, riksdagen, speciella personer, litteratur, serier och musik. *Utbildning och arbete*; fysik, Internet, specialarbeten, skallskadade, arbetsmarknaden och olika fackföreningar (teater, jurister).
47 sidor av 65 innehåller något om båda könen. Dessa sidor handlar om bergsbestigning, enskilda personer, flamenco, tango, hästar, taoism, idrottsskador, OS, kanot, särskilda länder, särskilda städer, utgrävningar, vikingar, häxor, nationalism, krig, koncentrationsläger, regeringar och vaxkabinett.
5 sidor handlar enbart om män. Dessa sidor om män, av män, handlar om fotboll, den antika judendomen, invasionen av Normandie, U-båtar samt svenskt nytt tryck före 1700.
Två sidor handlar enbart om kvinnor. Sidorna handlar om enskilda personer i båda fallen.
I 11 av de 65 undersökta webbresurserna skils män och kvinnor åt. Kvinnorna delas in i särskilda kapitel eller delar på annat sätt in materialet efter kön. Sidor som skiljer män och kvinnor åt handlar om; taoism, bergsbestigning, flamenco, olika länder, städer, fackliga organisationer, litteraturhistoria och skola.
I hälften av webbresurserna förekommer båda könen i samma texter. I vissa texter förekommer dessutom båda könen i lika hög utsträckning. I vissa texter nämns kvinnan vid ett tillfälle. Kvinnan förekommer som individ, ibland talas om ”kvinnofrågor” och i en del fall kvinnan i relation till en man (hustru, änka, syster, mor eller dotter). Sidor som fört samman könen i samma texter handlar om särskilda personer (id 4, hi 23, 30, 32), tango(id 6), hästar (id 7), idrottsskador (id 18), OS (id 9), tyngdlyftning (id 10), konståkning (id 11), kanot (id 12), länder (hi 2, 12, 16, 17, 18, 19), utgrävningar (hi 3) vikingar (hi 4), häxor (hi 6), nationalism (hi 7), krig (hi 8), koncentrationsläger (hi 9), städer (hi 14), militärer (hi15), riksdagen (hi 25), amerikanska presidenter (hi 28), invandring (hi 29), serier (hi 35), musik (hi 37), dövundervisning (ut 1), neurosedynskador (ut 3) och särskilda organisationer (ut 14).

9 webbresurser av 65 handlade om kvinnor som individer. Dessa handlade om bergsbestigning (id 1), nationalism (hi 7), krig (hi 8), länder (hi 14, 20), särskilda personer (hi 21, 23, 36), städer (hi 26). I de fall kvinnor inte handlar om kvinnor som individer finns de ibland med på andra sätt. De kan finnas med som hustru, syster eller dotter till en man. Kvinnor kan diskuteras inom ramarna för områden som av tradition ansetts ”kvinnliga”. Slutligen förekommer kvinnor i en mer generell mening som till exempel i texter där det inte går att undvika att nämna dem. I dessa fall är kvinnan vanligt förekommande, 36 av 65 webbresurser, ungefär hälften, innehåller något om kvinnor.
Kvinnor i relation till män (hustru, mor eller syster); förekommer på 4 av de 65 sidorna; särskilda personer (id 4, hi 30, 31), militärer (hi 15).
Sidor som särskiljer kön; är 8 sidor. Dessa handlar om; idrottsskador (id 8), särskilda länder (hi 2, 16, 19), nationalism (hi 7), skola (ut 10), fackförbund (ut 6) och specialarbeten (ut 8).
Genus i generell mening; finns i 21 fall och handlar om; OS (id 9), tyngdlyftning (id 10), konståkning (id 11), kanotpaddling (id 12), utgrävningar (hi 3), koncentrationsläger (hi 9), länder (hi 12, 16, 17, 18), riksdagen (hi 25), lokalhistoria (hi 27), amerikanska presidenter (hi 28), invandring (hi 29), postkolonial litteratur (hi 32), norsk litteraturhistoria (hi 33), serier (hi 35), musik (hi 37), dövundervisning (ut 1), neurosedynskador (ut 3), fysik (ut 7) och Fair Trade Center (ut 14).
Genusneutrala sidor; finns det 13 stycken om; tango (id 6), särskilda länder (hi 13), forntida hus (hi 22), vikingabrons (hi24), förteckning över historiska källtexter (hi 38), skallskador (ut 2), fackförbund (ut 4, 5,15), Internet (ut 9), skollov (ut 11), skolans uterum (ut 12) och arbetsmarknad (ut 13).

Tabell 3. De 3 undersökta ämnenas fördelning ur genusperspektiv.

Sidor	Relation	Särart	Generella	Genusneutrala
Idrott	1 (12)	1 (12)	4 (12)	1 (12)
Historia	3 (38)	4 (38)	14 (38)	3 (38)
Utbildning och arbete	0 (15)	3 (15)	4 (15)	7 (15)

Ämnena indelade efter hur många sidor som kan sägas ha olika sätt att visa genus. Med ”relation” menar jag sidor där kvinnor nämns enbart då de står i relation till någon man(som fru, syster eller mor). Detta sätt att visa genus var inte så vanligt förekommande i de webbresurser som Länkskafferiet valt. Med ”särart” menar jag sidor där män och kvinnor behandlas som väsensskilda. Inte heller så vanligt bland Länkskafferiets länkar. ”Generella” hänvisar till sidor som skriver om män och kvinnor på jämförbart sätt. Detta sätt är vanligt förekommande. Sidor som inte alls har med någon genusaspekt på sitt material kallar jag ”genusneutrala”. Siffrorna inom parentes anger hur många sidor jag undersökt totalt inom ämnesområdet.

13. Analys av enkel och detaljerad sökning

Jag undersökte hur många träffar jag fick i Länkskafferiet på orden; kvinnor, män, pojkar och flickor. Kvinnor gav 91 träff, män 59, pojkar 9 och flickor 18. Det visar att Länkskafferiet har fler ämnesord som länkar till kvinnor och flickor än som länkar till män och pojkar. Män och pojkar utgör normen och flickorna, kvinnorna måste göras sökbara oftare, för de utgör undantaget.

Tabell 4. Antal träffar på respektive könsbundna ämnesord i hela Länkskafferiet.

Kvinnor	Män	Flickor	Pojkar
91	59	18	9

I den detaljerade sökningen sökte jag på orden tillsammans; ”kvinnor män”, ”pojkar flickor”, ”tjejer killar”, ”herrar damer” och ”make hustru”.

Tabell 5. Antal träffar på respektive genusbundna ämnesord i hela Länkskafferiet.

Kvinnor män	Pojkar flickor	Tjejer killar	Herrar damer	Make hustru
48	3	6	3	4

14. Analys av Länkskafferiets ämnesordslista

Jag gick igenom Länkskafferiets ämnesordslista från a till ö. Jag gick in och tittade närmare på det som jag tyckte var intressant ur genusperspektiv. Asterix till exempel är en färgglad sida, med häftiga bilder. Asterix är man. Alla hans häftiga, roliga kompisar är män. Kvinnorna i denna serie däremot är antingen svaga, vackra eller häxor. Dessutom hittar jag ingen serie som är lika färgglad, med häftiga bilder och roliga tjejer för tjejer. I den mån det finns serier för tjejer så är dessa kärleksserier såsom Starlet, Min Häst och Acke. Dessa finns dock ej med i Länsskafferiet, något som i och för sig förefaller riktigt (då de inte ger flickorna andra förebilder än de ovan nämnda).

Överhuvudtaget, när det är allmängiltigt handlar det oftast om en man och det är skrivet av en man. När det handlar om en kvinna är det ofta frågan om genus. Inte beroende på att kvinnor enbart sysslat med dylika frågor och inte kommit i kontakt med något annat utan för att det alltid varit så. Män har gjort allting, deras arbeten har funnits längst och mer kanoniserade. Män behöver inte intressera sig för genus, då de redan är de som är mest privilegierade. Därför är dessa ämnen mestadels beaktade av kvinnor, varför kvinnorna dominerar inom detta ämne.

Det finns serietidningar för kvinnor, av kvinnor, om kvinnor, som är lika bra som de serietidningar som är riktade till män, av män om män, det är bara lite svårare att hitta dem. Det är nog också en orsak till att en sida som den om Asterix finns i Länkskafferiet utan att ha en motsvarande serie för det underrepresenterade könet. Men jag tycker att det är viktigt att man på en webbresurs för barn och ungdomar anstränger sig för att plocka fram positiva förebilder för flickorna inom varje område. Inte bara slänger in några länkar om jämställdhet, med glättig yta.

Fotbollsidorna domineras av pojkar eller män på bilderna. En del bilder på idoler, tuffa fotbollsbilder som byts pojkar emellan. Jämför jag detta med en sida om ridning så visas flickor på runda bilder omgivna av röda prickar.

Krig är nästa ämnesord jag går in och undersöker. Frågan jag ställer är var är kvinnorna? Svaret är längst ner i respektive länk, om de alls finns med. I de få fall kvinnor nämns är det frågan om kvinnopartier och våld i domstolar.

Ett ämnesord i Länkskafferiet är ”kvinnliga”. Ämnesordet motsvaras inte av ”manliga”. Det finns kvinnliga Bilkåren, kvinnliga författare, kvinnliga mystiker, kvinnliga politiker. Kvinnliga Bilkåren kanske måste vara ett ämnesord då organisationen heter så, men de övriga visar tydligt på vad som varit länksamlingens norm. Nämligen mannen. ”Kvinnorollen” motsvaras inte av ”Mansrollen”, liksom ”Kvinnosyn” inte av ”Manssyn” och ”Kvinnoforskning” inte av ”Mansforskning” och ”Kvinnofrågor” motsvaras inte av ”Mansfrågor”. Under ämnesordet ”Lagar” finns ingen länk till lag om jämställdhet. Av de få kvinnor som finns med i länksamlingen kan nämnas Linda Norrman Skugge, Astrid Lindgren, Leguin och Laura Ingalls Wilder.

En länk som man borde ta bort ur länkskafferiet är ”Värnpliktsnytt”. På denna sida finns nämligen ett blinkande budskap ”Tävla och vinn” och det man kan vinna är bilder på ”Sveriges sexigaste tjejer”.

Ser jag ur genusperspektiv på ämnessökningen upptäcker jag att om man söker på arkeologi finner man endast kvinnor omnämnda vid två tillfällen. Det ena är på en sida om Egypten. Denna sida handlar om kungliga kvinnor och blir den första kvinnan i ämnessökningen. Nästa gång kvinnor förs på tal är på en sida om grekisk arkeologi och då handlar det om huruvida kvinnor inte var tillåtna på antikens Olympiska spel.

Genom att söka på ungdomstidningar vill jag undersöka hur Länkskafferiets utbud på dessa ser ut ur genusperspektiv. Det finns t ex en länk som heter ”Just 4 girls”. Det finns inte i detta fall någon motsvarighet för pojkar. Sidan är gjord för flickor mellan 7 0ch 17 år får jag veta på hemsidans välkomstsida.

Det går att hitta mer om kvinnor, jämställdhet och feminism i länkskafferiet. T ex om man söker i deras ämnessökning på samhälle och ekonomi, till EU, till Brysselkontorets nyhetsbrev, till fördjupning, till arbetsforskning SALTSA- ett samarbetsprogram mellan arbetslivsinstitutet LO, TCO och SACO, genom att söka i deras sökfunktion och skriver in jämställdhet får man 61 träffar. Men klarar en 10- 15-åring av denna långa sökväg? Länkskafferiet skulle kunna göra dessa sidor mer lättillgängliga istället för sidor som ”Just 4 girls” som är färgglad, tilltalande rolig och lättläst. Kanske är SALTSAs sidor för tråkiga? Finns det sidor om jämställdhet som är bra? Jag tittade på sidan om boken Fittstim av Linda Norrman Skugge, som ingår i Länkskafferiets samlingar. Denna sida är bra ur genusperspektiv. Den tar upp hur samhället behandlar både pojkar och flickor. Finns det andra, liknande sidor? På engelska finns det en del att välja på, men det finns inte många på svenska.

De sidor som handlar om annat än genus tar ibland upp aspekten, men då ofta på ett tråkigt, vuxet sätt. De sidor som riktar sig till ungdomar är ofta könsstereotypa och om de ska ta upp frågor om genus tenderar de att liksom ”Just 4 girls” istället förstärka könsrollerna istället för att problematisera dem. Det finns flest sidor som riktar sig till pojkar- visst flickor kan också läsa dem - men de är skrivna av män och riktade till pojkar.

”Just 4 girls” är tecknad, i glada färger, det är flickor på alla bilder. Måste man göra speciella sidor för flickor för att de ska få synas? Om pojkar och flickor delar sida lyfts bara pojkar fram. Överallt står det ”girl” - är det nödvändigt om nu sidan riktar sig till flickor. Det blir onödig information. Det är en ganska kreativ sida dock, som faktiskt inte handlar om utseende och killar. Här finns även svenska ungdomstidningar som är ganska bra. T ex Darling, Alias, Glöd och Dusch. Samtliga behandlar könsrollsfrågor.

Tabell 6. Antal länkar inom respektive ämne riktat till ett utav könen eller båda.

Ämne	Pojkar	Flickor	Pojkar och flickor
Flickbokslitteraturhistoria	X	1	X
Barntidningar	1	X	3
Internet	4	1	1
Jämställdhet	1	1	2
OS	4	X	1

Tabellen visar antal länkar inom varje ämne som riktar sig till pojkar respektive flickor eller båda könen. X markerar att inget inom detta ämne riktade sig till detta kön.

Dessa analyser knyter jag nu ihop med min teori och de tidigare textpresentationerna i diskussionen, Länkskafferiets fördelar och nackdelar ur ett informationsvetenskapligt och genusvetenskapligt perspektiv.

15. Länkskafferiets fördelar och nackdelar ur ett informationsvetenskapligt och genusvetenskapligt perspektiv

Hälften av Länkskafferiets sidor, som jag har undersökt, riktar sig till båda könen. De 13 sidor som är könsneutrala tillsammans med de sidor 21 sidor som är behandlar genus på ett för pojkar och flickor likvärdigt sätt utgör tillsammans en bra samling länkar ur genusperspektiv för pojkar och flickor i skolåldern. Dessa är sammanlagt 34 sidor av 65.

Länkskafferiets sätt att beskriva sig är könsneutralt. I bilderna som förekommer har upphovsmännen tänkt på att variera genus på de tecknade figurer som förekommer. Dock kan en del av de attribut figurerna har fått vara åt det särartstänkande hållet. En kvinna får till exempel hålla i ett barn. De som skapat Länkskafferiet skriver att länkarna som finns med i Länkskafferiet har kommit med för att de är de bästa som finns inom området. De granskar källan. Men hur? Vilka metoder använder de? De skriver att webbresursernas innehåll inte får strida mot svensk lag. På så sätt att webbresurserna ”till exempel inte får uppmuntra till hets mot folkgrupp, brott, våldshandlingar etc.”. Men på denna plats i Sveriges Rikes Lag (Sveriges Riksdag,1998) står ingenting om genus. Här talas bara om ”hudfärg, nationalitet, etniskt ursprung och trosbekännelse”. Har man haft ett genusperspektiv när man skapat Länkskafferiet? Frågan kvarstår. Det beror på hur mycket skaparna av Länkskafferiet lägger i uttrycket ”strida mot svensk lag”. Har man eftersträvat att avveckla genuskontraktet eller förstärks det? Många av länkarna förstärker alltjämt genuskontraktet. Hirdman talar om ett genuskontrakt, det vill säga att ett kontrakt är en osynlig relation och är kulturellt nedärvd ”överenskommelse”. Det ska användas för att analysera mellanrummet (dvs. beroendet) mellan män och kvinnor och de normer som de genererar. Detta kan bero på dem som väljer ut länkar till Länkskafferiet. Det kan bero på dem som skapar webbresurser på Internet. Det kan bero på att det mest är män som skapar sidorna på Internet. De män som skapar sidorna på Internet vinner inte mer än andra män på att förstärka genuskontraktet. De kanske inte ens reflekterat över att det finns. Jag vill inte göra dem till syndabockar. Det finns säkert män som gör neutrala eller generella webbresurser också. Det finns det. Men jag tror att väldigt många människor inte tänker på genus. De flesta som inte tänker i genusbanor tror jag är män. De flesta som gör sidor på Internet är män. Därav resultatet- att hälften av de webbresurser jag gått igenom inte är bra ur genusperspektiv. Hälften av sidorna är uppdelade efter kön, relaterar bara till kvinnor när dessa är mor, maka eller syster till en man samt förstärker genuskontraktet genom att särskilja män och kvinnor på olika sätt. Wägners Väckarklocka (1978) har kvar sin aktualitet än idag genom att den behandlar hur kvinnornas roll förändrats då samhället förändrats. Hur har kvinnornas roll förändrats på Internetsidorna Länkskafferiet valt? Har den förändrats? Har kvinnorna traditionella könsroller? Finns underordningen kvar? Betraktas världen ur kvinnornas synpunkt? Finns det någon könsbundenhet på webbsidorna? Internet kan förstärka värderingar och ojämlikhet, menar Kamjou (1998). Värderingarna som finns i samhället reproduceras i virtuella världar. Internet formas alltså av samhället, tiden och kulturen det används inom, samt användaren som individ.

De många ”kontrakten” och genus/in/ordningen skapar ett socialt mönster som Hirdman (1988) kallar för ett genussystem. Genussystemet utmärks av två lagar eller logiker: 1) könens issärhållande och 2) den manliga normens primat. Hon menar att mannen är det mänskliga, mannen utgör det normala i vårt samhälle. Mannen har, skriver Yvonne Hirdman, impregnerat tanke och institutionsvärlden med sin ”mänsklighet”. I kataloger utgår man oftast från mannen som det normala och kvinnan som den avvikande.

Det finns ett tydligt mönster i den här undersökningen. Mönstret är att män dominerar samtliga ämnen. Pojkar framför flickor, finns det ingen sida för pojkar finns det i regel inte heller någon för flickor. Finns det en enstaka länk för pojkar finns det vanligtvis ingen för flickor. I två fall av tolv förekommer det att *flickor* ger fler länkar än *pojkar*. 36 sidor av 65, mer än hälften, är gjorda av män. Kvinnorna har skrivit inom *Historia* samt *Utbildning och arbete*. De ämnen kvinnorna valt att

behandla inom dessa ämnesområden är *Historia*; en enskild person (kvinna), speciella länder, svenskt tryck för 1700-talet och en författare (kvinnlig). *Utbildning och arbete*; dövundervisning, neurosedynskadade, olika fackföreningar (läkarnas), skollov samt skolmiljö. Ämnena som kvinnor skrivit om är typiskt ”kvinnliga”. De skriver om vård, omsorg och utbildning mest. Män skriver om dessa ämnen tillsammans med alla andra ämnen, också de som anses ”manliga”. Män har skrivit inom alla de tre undersökta ämnesområdena.

Två sidor handlar enbart om kvinnor. Sidorna handlar om enskilda personer i båda fallen. Kvinnor i relation till män; förekommer på 4 av de 65 sidorna.5 sidor handlar enbart om män. Dessa sidor om män, av män, handlar om fotboll, den antika judendomen, invasionen av Normandie, U-båtar samt svenskt nytt tryck före 1700. I *Historie*länkarna är det mycket könsuppdelat. Det finns ett par sidor om enbart kvinnor. Men det vanligaste är sidor om enbart män. I den mån kvinnor finns med i dessa länkar är de indelade i speciella kapitel eller artiklar. Männen utgör ofta normen och kvinnorna undantaget. Artiklarna behandlar kvinnornas situation. Kvinnor är inte en naturligt integrerad del i *Historie*sidornas texter och bilder. Kvinnorna är inte egna individer utan står i relation till män, såsom maka, mor eller syster.

*Utbildning och arbets*sidorna är däremot mycket väl fördelade mellan könen. På nästan alla sidor finns både män och kvinnor med som författare, på bilder och i texterna. Många av dessa länkar är könsneutrala. En organisation står bakom dem, texterna handlar om människor och inga bilder förekommer. Frågan är om detta är till gagn för kvinnor. För i verkligheten är inte lönerna lika och män och kvinnor har inte samma möjligheter att nå höga positioner. Hur ser livet ut för männen? Männen är ute och bestiger berg, männen gör allt som kvinnor gör och lite till. De dominerar alla områden. Vissa områden på Internet förekommer kvinnor, men det är hela tiden män som dominerar. Kvinnor gör också. Men det är det män gör som räknas. Kvinnorna finns i utkanten, längst ner i webbresurserna. Kvinnorna får egna artiklar. Kvinnornas artiklar länkas till i den egenskap att de handlar om kvinnor. Kvinnorna ingår inte som en naturlig del i texten i övrigt. Men ibland gör hon ju det. Det är bra när män och kvinnor behandlas lika mycket, på samma sätt i resurserna. Det gör de faktiskt i hälften av fallen. Genus i generell mening finns i 21 fall. 13 könsneutrala sidor finns det.

Historiesidorna kan göras mer genusneutrala genom skildringar av den lilla människan. I dessa skildringar kan även kvinnor ingå. Till exempel Anne Franks dagbok och kvinnohistoria har skrivits och kan föras in här. De som skapat sidorna kan på så vis lyfta fram hur kvinnornas olika situationer såg ut under krigen.

Vad innebär det att män och kvinnor beskrivs ur ett generellt perspektiv? Att kvinnor och män beskrivs ur på lika villkor och i lika hög utsträckning. Ulla Wikander (Åsberg, 1998) använder sig av begreppet genussystem i en artikel om historiediciplinen. Hon menar att när kvinnohistorien blir genushistoria går den från att ’synliggöra kvinnor’ till att ’synliggöra maktstrukturer’ och på så vis har utmaningen blivit större (ibid.). Är det bra att sidorna är helt utan genus? Om sidorna däremot är helt utan genus osynliggörs kvinnan under den av mannen härskande normen.

Vad innebär det att en kvinna beskrivs som en annan art än mannen? Hur kan det komma sig att kvinnor generellt, geografiskt och historiskt har ett lägre socialt värde än män? Frågan ställs av Hirdman (1988, s. 49) . Kvinnoforskare accepterar inte de gränser som fanns/ finns för kvinnor som naturgivna. Vi accepterar inte, med andra ord, den sociala kvinnliga underordningen som naturgiven. Genus är det tillskapade. Eller det sociala könet. Genussystemet är en ordningsstruktur av kön. Systemets två bärande bjälkar är dikotomin, dvs. issärhållandets tabu: manligt och kvinnligt bör inte blandas. Den andra logiken är hierarkin: det är mannen som är norm. Det är män som är människor, därmed utgör de normen för det normala och det allmängiltiga. Ellen Key (1914) anser att män och kvinnor är olika och bör vara det för samhällets bästa. Hon skriver att kvinnan är naturbunden, spontan och har en bättre utvecklad intuition än mannen. Kvinnan har, enligt Key, ett

djupt behov av personliga förhållanden och personlig hängivenhet för att nå sin egen personliga utveckling, detta skulle vara utmärkande för en av kvinnonaturens mest avgörande skillnader från mannen. Dessutom besitter kvinnan en vildhet och förmåga att vara passiv som inte mannen gör (ibid.).

Key kan sägas representera det som senare kommit att kallas särartsfeminism; sidor som delar upp artiklar om kvinnor och artiklar om män. Wägner ser ”kvinnligt” ansvarskännande (för barnen). Andra uttryck för kvinnligt är mest sådant som hon anser vara pålagt kvinnan av samhället. Dessa ”pålagda kvinnliga egenskaper” (Wägner,1945) anser hon vara; beskyddande, aktande, primitiv, undergiven, flitig, praktiskt duglig, dygdig, blyg och rädd. Manligt är också pålagda egenskaper, som Wägner ser det och dessa egenskaper anser hon vara; initiativkraftig och påhittig. Patriarkatet håller hårt på hierarkin. (ibid). Endast artiklar om kvinnor görs sökbara. Resultatet blir att män utgör norm och kvinnor är undantaget.

*Särart*ssidorna förvarar och förmedlar kunskap sexistiskt. Sidor som behandlar kvinnor och män som stereotyper på vad jag valt att kalla *särartsfärgade sidor* är 8 stycken till antalet. Genom att förvara och förmedla dessa sidor till skolbarn medverkar de i att konservera genuskontraktet. Medan genus i generell mening är ett ur genusperspektiv korrekt sätt att förvara och förmedla kunskap. Webbresurser som valt att inte framställa kvinnor och män i sitt material kallar jag för *genusneutrala sidor*.

Måste alla dessa typer av genusperspektiv finnas? Är det bra? Hur ser en ”bra” sida ur genusperspektiv ut? Vad innebär det att kvinnor behandlas som individer? Vad innebär det att kvinnor beskrivs i egenskap av att de finns i relation till en man? Han är subjektet, det Absoluta – hon är det Andra, objektet som ska vara vacker och alltid talas om i relation till män. Dotter, syster, fru, svägerska och så vidare. Sidor som behandlar kvinnor enbart i *relation* till män; förekommer på 4 av de 65 sidorna; särskilda personer (id 4, hi 30, 31), militärer (hi 15). Eller får kvinnorna också vara subjekt och förekomma som viktiga för sin egen skull? 9 webbresurser av 65 handlade om kvinnor som individer. De Beauvoir (1953) använder begreppen transcendens och immanens och med dessa begrepp karaktäriserar hon mannen och kvinnan. ”Immanens” betyder att kvinnan går hemma och utför de repetitiva uppgifterna. Mannen är ute och uppfinner nya saker, transcendens. Hennes ”transcendens” (gränslöshet) kommer att hindras av ett annat essentiellt och suveränt medvetande (ibid.). Uppmuntras flickorna att uppfinna nya saker- att vara transcendenta eller får de sig bara immanens till livs? Sidorna som behandlade kvinnor som individer handlade om bergsbestigning (id 1), nationalism (hi 7), krig (hi 8), länder (hi 14, 20), särskilda personer (hi 21, 23, 36), städer (hi 26). De bilder som dessa kvinnor förmedlar till de flickor som letar efter information i Länkskafferiet är starka, självständiga kvinnor. Samtliga sidor behandlar män som individer. Hur skiljer sig uppmaningarna riktade till pojkarna? Pojkarnas bilder av människor av sitt eget genus är lika bra som flickornas. Dessutom är bilderna som riktar sig till pojkar betydligt fler än de bilder som riktar sig till flickor.

Hur skiljer sig synen på förhållanden för män och kvinnor som dessa klassiska teoretiker hade från dagens teoretiker? Wägner beskriver den historiska utvecklingen ur ett kvinnoperspektiv. Hon ställer den traditionella historiebeskrivningen bredvid en ”moderålder” (Wägner, 1945) och beskriver hur samhället förändrades till ett patriarkat genom krig. Simone de Beauvoir (1953) jämför liksom Wägner mäns och kvinnors roller i samhället. Beauvoir menar att om hon skulle ge en definition på sig själv måste hon först deklarera: ”Jag är kvinna”. Denna sanning utgör grundvalen för alla övriga påståenden. En man börjar aldrig med att definiera sig själv som en individ av ett visst kön, det är självklart att han är man, menar Beauvoir. Hennes ”transcendens” (gränslöshet) kommer att hindras av ett annat essentiellt och suveränt medvetande. Kvinnans drama är denna konflikt mellan det fundamentala krav vilket framställs av varje subjekt, som definierar sig själv som essentiellt, samt de krav, som framväxer ur själva hennes situation, vilken kommer henne att framstå som ickeväsentlig. Kvinnans verkliga problem, menar Beauvoir är att stå emot

samhällets påtryckningar och söka självuppfyllelse genom transcendensen. Männen befinner sig ensamma i transcendensen, menar hon (ibid.).

Hirdman (1990, 74f) beskriver en statistisk undersökning som visar på kvinnors lägre status. Den förklaras med tradition och kvarlevor från det patriarkkala bondesamhället. Hirdman menar att den i all sin enkelhet verkar förtryckande och förhindrar en förändring av maktrelationen mellan könen genom att skillnaderna framställs som bagatellartade, man avvisar generalitet, man talar inte i termer av ”ojämlikhet” utan ”olikheter” (ordvalet innebär att här inte föreligger ett maktförhållande), den biologiska förklaringen, skulden finns i historien samt en föreställning om utjämning som snarast automatiskt kommer att inträffa (ibid.).

Jag har kunnat urskilja isärhållande logiker i Skolverkets katalog. Dessa logiker har legitimerats och underlättats av att det är ett nytt medium de förekommer i, det är gratis för människor att göra sidor och för andra människor att ladda ner dem. Detta medför att inga regler skrivits eller upprätthållits. De enda regler som förekommer är Länkskafferiets regel att följa svensk lagstiftning. Men har de läst paragrafen om jämställdhet? Kulturen är ny och i sitt initialskede. Människor har ännu inte börjat kontrollera och ifrågasätta Internet. De män som skriver har varit behjälpliga tillsammans med de kvinnor som förmedlar sidorna i isärhållandets alla praktiker. Den manliga normens princip har genom sin överrepresentation gett dem en maktposition i Länkskafferiet. Kamjou (1998) påpekar att alla som har ett annat perspektiv än den vita mannen i västvärlden har viktiga bidrag att komma med när vi lämnar den teknikfascinerade fasen. Sherry Turkle har kommit fram till att pojkar uppmuntras att bemästra tekniken, medan flickor uppmuntras att värdera den färdiga produkten. Kamjou menar att kulturen som omger datorn långtifrån är könsneutral och att könsrollerna och de kvinnoförnedrande värderingarna reproduceras i virtuella världar på Internet (ibid.).

Texten i Länkskafferiet är genusneutral. Den är pedagogiskt korrekt och bra. Ett ämnesord i Länkskafferiet är ”kvinnliga”. Ämnesordet motsvaras inte av ”manliga”. Det finns kvinnliga Bilkåren, kvinnliga författare, kvinnliga mystiker, kvinnliga politiker. Kvinnliga Bilkåren kanske måste vara ett ämnesord då organisationen heter så, men de övriga visar tydligt på vad som varit länksamlingens norm. Nämligen mannen. ”Kvinnorollen” motsvaras inte av ”Mansrollen”, liksom ”Kvinnosyn” inte av ”Manssyn” och ”Kvinnoforskning” inte av ”Mansforskning” och ”Kvinnofrågor” motsvaras inte av ”Mansfrågor”.
Jag undersökte hur många träffar jag fick i Länkskafferiet på orden; kvinnor, män, pojkar och flickor. Kvinnor gav 91 träff, män 59, pojkar 9 och flickor 18. Det visar att Länkskafferiet har fler ämnesord som länkar till kvinnor och flickor än som länkar till män och pojkar. Män och pojkar utgör normen och flickorna, kvinnorna måste göras sökbara oftare, för de utgör undantaget.

Män används inte som ämnesord. Männen är självklara. Liksom i SAB-systemet. Framlyftandet av kvinnan som bryter mot den underförstått manliga normaliteten återkommer på flera platser i SAB-systemet (Hansson, 1999, s. 199). Aktiviteter som män traditionellt ägnat sig åt kommer högt upp i systemet och problematiseras aldrig i texten. Kvinnan framställs som något annat. Hon är vald av sin man, har sin roll i hemmet där hon ägnar sig sysselsättningar som definierats som kvinnliga enligt bilden SAB-systemet förmedlar. Är hon inte hemma, så arbetar hon som tjänarinna eller så är hon fattig och betraktas som en social fråga. Mannen däremot framställs som utbildad, sparsam och sportintresserad (Ibid.). Stereotyper av män och kvinnor visas upp i Länkskafferiet på sidor om; idrottsskador (id 8), särskilda länder (hi 2, 16, 19), nationalism (hi 7), skola (ut 10), fackförbund (ut 6) och specialarbeten (ut 8). Kvinnor skadar sig på andra sätt än män i idrott. I skolan delas pojkars och flickors teckningar upp efter kön. Läkarna talar om ”kvinnliga läkare” och ”kvinnlig arbetskraft”, men glömmer motsvarigheten ”manlig arbetskraft” och ”manliga läkare”. Rogers (1993) skriver om *kvinnor som arkitekter* till exempel och menar att det antyder att det är ovanligt för kvinnor att inneha detta yrke. Rubriker som utgår från vita män som norm är totalt oacceptabla, tycker Rogers. Man har ignorerat användare som inte är vita, västerländska, kristna, manliga

heterosexuella istället för att försöka inkludera alla användare. Dessa omoderna rubriker måste vi ändra på snabbt, tycker Rogers (ibid.). Jag tycker det är fel att inte se på skolmaterial ur genusperspektiv. Det är där möjligheten till jämställdhet i framtiden ligger.

”Bibliotekarier” kunde ha de smalare termerna ”Kvinnliga bibliotekarier” och ”Manliga bibliotekarier”, till exempel. Det kan vara svårt att hitta i en katalog där man t ex bara hittar en viss kompositör under rubriken ”Kvinnliga kompositörer” (Rogers, 1993). Kvinnorna är underrepresenterade i sökningar under rubriker som inte är genusspecificerade. Det är fel att katalogisera efter genus när genus är irrelevant för ett ämne, menar Rogers (ibid.). Dessa rubriker förekommer i resurserna som Länkskafferiet valt. I Länkskafferiet finns inga rubriker som ”sport” för att sedan delas upp i underavdelningar som till exempel ”sport och kvinnor” som Rogers och Hansson skriver om.

Hansson har i kapitlet *Bilden av kvinnan* beskrivit och sammanfattat sina intryck av hur kvinnan beskrivs i SAB-systemet. Kvinnan sågs då som ett alternativ, som något som definierades ut ur normaliteten och som därmed kunde typologiseras och placeras i relation till andra objekt eller, som i SAB-systemet, ämnen (Hansson, 1999). Mannen finns inte med som ämne då det är på honom hela systemet självklart är uppbyggt (ibid.). Vissa delar av det Hansson kommit fram till om SAB-systemet finns också i Länkskafferiet men mest anmärkningsvärt tycker jag det är att det Beauvoir skrev om 1945 gäller än idag. Det är männen som skapar.

Vad innebär det att det mest är män som skapat sidorna? Vad innebär det att det mest varit kvinnor som valt ut länkarna i Länkskafferiet? Kan det vara så att kvinnorna valt länkar av män för att dessa länkar är bäst? Kan det vara så att kvinnorna bakom Länkskafferiet valt webbresurser av män för att det är mest män som gör sidor på Internet? Varför har det som Beauvoir skrivit om upprepat sig igen? Männen skapar och kvinnorna förvarar och bevarar? Männen lever i transcendens och kvinnorna i immanens än en gång.

Vad har länkskafferiet gjort för att påverka barn och ungdomar genusmässigt? Under *Värdera information* i Länkskafferiet skriver man att en av skolans viktigaste uppgifter är att lära elever att kritiskt värdera innehållet i olika informationskällor. Blir detta effekten om eleverna som i Länkskafferiet serveras redan granskade källor? Detta gäller inte minst informationen på Internet, fortsätter man. Jag reflekterar här över att visst, de har kvalitets webbplatser i Länkskafferiet, och på så vis undviker man att barnen kommer åt en massa ”olämplig” och direkt felaktig information, men samtidigt kan jag inte låta bli att tro att det hade varit bättre att lära barnen söka direkt ute på nätet, genom olika sökmotorer och på så vis lära sig hur dessa används istället. Då kommer de också till diverse länkar. Även där kan de välja vilka de tycker är användbara. Producenterna påpekar att det är meningen att eleven ska få handledning och stöd från läraren. Då lärarna idag knappast hinner stå över varje enskild elev och granska vad han / hon läser för något på Internet, är det förstås bra att informationskällorna redan är kritiskt granskade. I och med att Länkskafferiet strävar efter ett allsidigt utbud av webbplatser, kan eleven och läraren hitta webbplatser som tar upp olika åsikter och ställningstagande om samma ämne, skriver Länkskafferiets skapare. Till kunskap om genus finns endast en länk, till Emma Thomsson. Länkarna är kritiskt granskade, men genusperspektivet har ännu inte fått någon genomslagskraft i denna granskning anser jag.

Länkskafferiets design är en bra, pedagogisk genomgång om man tar sig tid att läsa den som användare. Den skulle kunna bli ännu bättre om de olika sökmetoderna under detaljerad sökning gjordes lättare att hitta i texten, så att man skulle kunna klicka sig till de olika beskrivningarna och slapp att som nu, sitta och skrolla upp och ner på sidan. Dessutom tycker jag att textlayouten kunde göras tydligare och roligare. Exemplena är bra och ur ett genusperspektiv riktade till både pojkar och flickor.

Vad innebär det att vissa färger dominerar? Färgerna på sidorna kom inte att säga något ur genusperspektiv. De var neutrala i den undersökning av webbresurser jag gjort. De flesta hade valt vitt eller gult. Hur påverkar bilderna ur ett genusperspektiv? Bilderna föreställde män och kvinnor i lika hög utsträckning. I ett fall föreföll bilden av en kvinna med blottat bröst onödig. Männen på samma sida blottades inte. Vad innebär det att sökningar på sidan ger fler träffar på män respektive kvinnor? I de fall sidorna hade sökmotorer använde jag dessa. I många fall fick jag fler träffar på kvinnor, vilket indikerar att detta genus använts som ämnesord. I vissa fall kom männen att ge fler träffar. Då jag gick in och undersökte dokumenten fann jag att många träffar var irrelevanta. Många träffar på ”män” handlade om ”män”niskor. Sökningar på ”men” kunde till exempel handla om Ye”men”? Var det rätt att utföra undersökningen så som jag gjort? Kanske skulle jag ha undersökt färre webbresurser mer noggrant. Gjort mer av en kvalitativ studie, istället för som nu en mer kvantitativ. Om jag hade gjort studien mer kvalitativ hade jag kommit fram till andra resultat. De resultat jag kommit fram till visar hur Länkskafferiet ter sig ur genusperspektiv. En kvalitativ studie av webbresurserna hade givit en bild av Internet ur genusperspektiv. Jag trodde att resultatet skulle bli att länkarna skulle vara mer inriktade på vissa sidor till vardera könet än de är. Det visade sig att sidorna skilde sig på ett mer diskret sätt. Det syns inte så tydligt att kvinnor och män separeras vid första påseende. Jag trodde inte att så många sidor skulle vara dåliga ur genusperspektiv. Dock misstänkte jag att män hade gjort de flesta sidorna.

16. Slutsatser

Jag ville ta reda på hur Länkskafferiet riktade sig till båda könen. Jag ville undersöka om man tänkt på att göra sin länksamling könsneutral, i rubriker, i valet av webbresurser och i sin framställning av själva sidan. Eller om man förstärkt könsrollerna på olika vis.

Problemet är hypotetiskt att Länkskafferiet riktar sig mer till pojkar än till flickor. Så ska det inte vara utan länksamlingen bör vara könsneutral och rikta sig till båda könen. Alltifrån avseende på sidans utseende till valet av webbresurser. Det visade sig att endast hälften av de sidor i Länkskafferiet jag undersökt riktade till båda könen.

Är Länkskafferiet genusmedvetet? Länkskafferiets sätt att beskriva sig är könsneutralt.
Länksamlingen är könsneutral i fråga om valet av rubriker, webbresurser och i sin framställning av själva sidan. Är designen av Länkskafferiet riktad till båda könen? I bilderna som förekommer har upphovsmännen tänkt på att variera genus på de tecknade figurer som förekommer. Dock är de figurerna på sidan i vissa fall stereotypiska.

Länkskafferiets kontext är relevant för undersökningen, för att förstå vilka regler som styrt upp sidans utseende och resursens val av länkar. Vilken kontext befinner sig Länkskafferiet i? Vilka är det som gjort Länkskafferiet? De skriver att webbresursernas innehåll inte får strida mot svensk lag. Men på denna plats i Sveriges Rikes Lag (Sveriges Riksdag,1998) står ingenting om genus. De som på olika sätt möjliggör Länkskafferiets existens presenteras kort genom länkar från startsidan. Dessa är Det svenska skoldatanätet, KK-stiftelsen samt LUB NetLab. Länkskafferiet är en del av Det svenska skoldatanätet som drivs på regeringens uppdrag av Skolverket. KK-stiftelsen bildades 1994 och fick i uppdrag av regeringen bland annat att främja bred användning av IT, därför stöttar de projekt inom olika verksamhetsområden och därför är de finansiärer bland annat till Länkskafferiet som är ett utav deras projekt. Drift- och utvecklingsarbetet för Länkskafferiet görs av LUB NetLab. Läroplanen behandlar skolans värdegrund och uppdrag, lärarens skyldigheter, IT i undervisningen, historia, samhällsorienterande ämnen samt ett kapitel om demokrati bland mycket annat. I samtliga delar finns genusaspekten med som en viktig del.

Avslutningsvis är det relevant för undersökningen att jag frågar mig hur webbresurserna, Länkskafferiets skapare valt att ta med, ser ut ur genusperspektiv mer ingående.

Hur ser källorna ut ur genusperspektiv? Det finns ett tydligt mönster i den här undersökningen. Mönstret är att män dominerar samtliga ämnen. I två fall av tolv förekommer det att flickor ger fler länkar än pojkar. 36 sidor av 65, mer än hälften, är gjorda av män. Kvinnorna har skrivit inom Historia samt Utbildning och arbete. Ämnena som kvinnor skrivit om är typiskt ”kvinnliga”. De skriver om vård, omsorg och utbildning mest. Män skriver om dessa ämnen tillsammans med alla andra ämnen, också de som anses ”manliga”. Män har skrivit inom alla de tre undersökta ämnesområdena.

Min problemformulering; *Riktar sig Länkskafferiet till både pojkar och flickor i samma utsträckning?* Kan besvaras med att hälften av Länkskafferiets sidor, som jag har undersökt, riktar sig till båda könen. Det förefaller som Länkskafferiet speglar de diskurser som råder i samhället. En medvetet skapad resurs borde istället visa på de förhållanden vi önskar ska råda vad avser till exempel genus.

17. Sammanfattning

Jag har valt att undersöka Skolverkets webbresurs ”Länkskafferiet” ur ett genusperspektiv. Bakgrunden till detta val är att jag tycker att de avsnitt under utbildningen som behandlat Internet intresserat mig mest. Valet av en resurs riktad till barn och ungdomar beror på att jag till största delen av mitt yrkesverksamma liv arbetat inom skolbarnomsorgen. Mitt intresse för genusfrågor har väckts då jag parallellt med utbildningen i biblioteks- och informationsvetenskap börjat läsa genusvetenskap.

Syftet är att ta reda på ifall webbresursen riktar sig till pojkar och flickor i lika hög utsträckning. Jag har gjort detta genom att för det första undersöka Länkskafferiets utseende och design. För det andra har jag undersökt dess olika sökfunktioner. Dessa är dels genom en ämnesordslista, dels genom en enkel och en avancerad sökning och dels genom att söka i katalogen med dess olika rubriker. För det tredje har jag undersökt ett urval av de sidor Länkskafferiet länkar till.

Jag har gjort detta sista urval systematiskt. Var tionde länk inom ämnena idrott, historia och utbildning & arbete har jag valt att undersöka närmare. Det visade sig att hälften av resurserna riktade sig till båda könen. Den andra hälften riktade sig till ett av könen, var genusneutralt eller separerade kvinnor och män konsekvent.

Jag går igenom vilka som har varit med och skapat Länkskafferiet på olika sätt. Jag går igenom bakgrunden till min genusvetenskapliga teori genom att inledningsvis presentera de feministiska klassikerna. Dessa utgör bakgrund till Yvonne Hirdmans genussystem, som är den teori jag valt att använda mig av.

Undersökningen är dels kvantitativ och dels kvalitativ. Jag beskriver Länkskafferiets samt länkarnas utseende ur ett genusperspektiv. Jag räknar hur många sidor som riktar sig till pojkar respektive flickor. De kvantitativa resultaten redovisar jag dels genom tabeller, dels genom olika resonemang. Materialet jag använder mig av i min analys är alltså webbresursen Länkskafferiet samt vissa av de webbresurser detta länkar till.

Källförteckning

Elektroniska källor

Albertini, R. *Windows on Italy, the history*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.mi.cnr.it/WOI/deagosti/history/owelcome.html

Beard, Robert. *Bucknell Russian Studies Department*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.departments.bucknell.edu/russian/index.html

Becker, Peter. *Datorn i utbildningens seriesida*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.diu.se/serier/default.asp?val=serier

Begum, Rizvi, Fazia. *The Mommintroll Home Page*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.io.com/~fazia/Moomin.html

Bonenkamp, Jan, Mentink, Marloes & Horsthuis Mathijs. *Forum Romanum*. 5.- http://library.thinkquest.org/11402/

Boston Museum of Science, USA. *Leonardo da Vinci- Scientist, Inventor, Artist*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.mos.org/leonardo/

Buchberger, Ernst. *Ernesto`s Tango Page*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://members.ping.at/kdf-wien/tango/

Cable News Network, Inc..*CNN Balkan Conflict: History*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.cnn.com/WORLD/Bosnia/history/index.html

Carlsson, Dan. *Fröjel discovery programme*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-26.- http://frojel.hgo.se/svintro.html

Carlsson, Kerstin, Stina. *Hildegard av Bingen*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-26.- http://www.sokaren.se/INDEX52.HTML

Collins, Russ. *Provence- Beyond the French Riviera*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.beyond.fr/

Dowling, Mike. *China in the Electronic Passport*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.mrdowling.com/614china.html

Dury, Richard. *Robert Louis Stevenson*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.unibg.it/rls/rls.htm

Edström, Per Simon. *Svensk teaterteknisk förening*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.sttf.se/

Encyclopaedia Brittanica. *Normandy 1944*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-11-28.-http://normandy.eb.com/

Eriksson, Gunnar. *Stallet – en samlingsplats för hästintresserade*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-11-25.- http://www.stallet.com

Fabiansson, Nils. *Första världskriget*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-11-28.- http://home7.swipnet.se/~w-77833/index.html

Fair Trade Center. *Faire Trade Center*. [Elektronisk resurs]. –Text. –Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.fairtradecenter.a.se/ftc.html

Farell, Matt. *United States Olympic Comittee* [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25. http://www.olympic-usa.org/

Frostell, Elisabeth. *Sveriges läkarförbund*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.ronden.se/slf

Hacken, Richard. *EuroDocs: Western European Primary Historical Documents*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://library.byu.edu/~rdh/eurodocs/

Hallén, Kristofer. *Specialarbetsnätverket*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.san.fuf.org/

Haugli, Sörensen, Christopher. *Norges Litteraturhistorie*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://norgeslitteratur.cbj.net/

Helgason Gudmundur. *U-boat Net- The U-boat War 1939-1945*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-28.- http:// www.uboat.net/

Hellman, Sten. *Fysik på Gröna Lund*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.physto.se/gronalund/

Henriksson, Tina. *Föreningen för de neurosedynskadade*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.thalidomide.org/FfdN/svenska/sindex.html

Hult, Maria. *Arkitektur och miljö*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.skolverket.se/skolnet/kulturfonstret/arkitektur.html

Illuminations Television. *The history of Madame Tussauds*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.braunarts.com/illumin/interac/tuss.html

Institutet för Forntida Teknik. *Forntida hus på Bäckedal*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.forntidateknik.z.se/IFT/husen.htm

Irländska regeringen. *Government Home Page*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.irlgov.ie/

Isaksson, Bo. *Inledning till dödahavsrullarna*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25. http://www.afro.uu.se/qumran/dss01.html

Jacques Tati – Svenska Tatisidan. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://home6.swipnet.se/~w-67811/index_frame.htm

Johansson, Håkan, Kjellgren, Magnus & Johansson, Benny.
Svenska tyngdlyftningsförbundet [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25.- http://www.tyngdlyftning.com/

Kjeilen, Tore. *LexicOrient Front Page*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://i-cias.com/index.htm

Koch, Christer. *Jusek*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http//www.jusek.se/topp.asp

Landow, George, P.. *Postcolonial and Postimperial litterature: An Overview*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://landow.stg.brown.edu/post/misc/postov.html

Landsarkivet for Sjaelland och Siden Saxo. *Den sidste heks*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-26.- http://www.sa.dklak/saxo/heks/default.htm

Laursen, Gert. *Military history of Denmark*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.milhist.dk/

Lundhem, Stefan. *Riksdagen: Ståndsprotokollen*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-06.-http://www.riksdagen/stprot.htm

Lundström, Lillemor. *Nytt svenskt tryck före 1700*. Kungliga biblioteket. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.kb.se/f 1700/

Länsmuseet Gävleborg. *Järnriket- Gästrikland*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.gpunkt.com/g/kultur98/jarn/index.html

Makja, Christopher. *Taoism and the philosophy of Tai Chi Chuan.* [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://www.chebucto.ns.ca/Philosophy/Taichi/taoism.html

Martinsson, Martin. *Rikskonserter*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.srk.se/

McVay, Ken. *Auschwitz: Index. A Layman`s Guide to Auschwitz- Birkenau*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-28.- http://www.nizkor.org/fags/auschwitz/index.html

Meiselas, Susan. *Kurdistan*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-29.- http://www.akakurdistan.com/

Nilsson, Ulf, Lögdahl, Ulf & Tikka, David. *Studera lokalhistoria*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.studera.com/lokalhistoria/index.html

Norell, Kia. *Dövundervisning*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://hem.passagen.se/knor/

Ogle, Jim, Stanton, Laura, Welch, Tom, Butenshen, Pam m.fl. *AAOS Den unga atleten*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25.- http://orthoinfo.aaos.org/brochure/thr_report.cfm?Thread_ID=19&topcategory=Sports&searentry=young%2athlete

Rincon del Flamenco- Flamencohörnan. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://www.algonet.se/~ambinova/

Ringdahl, Carl-Gustaf. *Svenska konståkningsförbundet.* [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25.- http://www.sv-kf.nu

Rosenblad, Jan-Gunnar & Söderholm Gundel. *Engelbrekt*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.sub.su.se/national/tmyt4.htm

Röda Korsets Ungdomsförbund. *Quickresponse*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.quickresponse.nu/

Sahlin, Gunnar. *Nationalismen- dess historia och dess nutida roll*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-28.- htpp://www.sub.su.se/national/natindex.htm

Sjöhult, Per. *Svenska kanotförbundet*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-25.- http://www.svenskidrott.se/kanot/

Skolans uterum. *Uterums frågor och svar*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.husdjurssverige.org/fragor/uterum/

Smidman, Gunnar. *Hjärnkraft Riksföreningen för rehabilitering av skallskadade*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://hjarnkraft.handikapp.a.se/

Stoltz, Jan Axel. *Att citera Internet*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.gullstrand.landskrona.se/projekt/infovagen/citera.htm

Svenskt Arbetsliv. *Arbetstagarförbunden i Sverige och utomlands*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-01.- http://www.ais.se/unions/overview.shtml

Söderberg, Anders. *Vikingabrons*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://hem.spray.se/anders.sberg/index.htm

Tornberg, Gunno. *Fotbollsstatistik*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://wl859.telia.com/~u85905224/fotboll.htm

The White House Web Master. *The presidents of the United States of America*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-30.- http://www.whitehouse.gov/WH/glimpse/presidents/html/presidentents.html

The World of the Vikings. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-26.- http://www.pastforward.co.uk/viking/academic.html

Wiklund, Lasse. *Arbetsmarknad*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-12-02.- http://www.ais.se

Zolotusky, Anya. *1997 Photos from Everest Cybercast Live with Todd Burleson*. [Elektronisk resurs].- Text.- Referensen upprättad 00-11-06.- http://classic.mountainzone.com/everest/dispatches.stm

Tryckta källor

Beauvoir de, Simone, (1993), *The Second Sex*.-London: Everyman´s library.

Beauvoir de, Simone, (1999), *The Second Sex*. -Stockholm:Nordstedts.

Carlsson Wetterberg, Christina, (1992), *Från patriarkat till genussystem- och vad kommer sedan?*// Kvinnovetenskaplig tidskrift.- 1992:3, s.34- 47.

Gothlin, Eva,(1999), *Kön eller genus?*.- Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

Hansson, Joacim,(1999), *Klassifikation, bibliotek och samhälle: en kritisk studie av ”Klassifikationssystem för svenska bibliotek”*.- Borås: Valfrid,- (Diss. Göteborgs universitet)

Hagemann, Gro, (1994), *Postmodernismen en användbar men opålitlig bundsförvant*. //Kvinnovetenskaplig tidskrift.- 1994:3, s.19- 34.

Hirdman, Yvonne, (1988), *Genussystemet- reflexioner kring kvinnors sociala underordning*.- //Kvinnovetenskaplig tidskrift.- 1988:3, s. 49-63.

Hirdman, Yvonne, (1990).- //SOU 1990:44: *Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport*, s.73- 116.

Hirdman, Yvonne, (1993), *Skevläsning- till debatten om genussystem*.- //Kvinnovetenskaplig tidskrift.- 1993:2, s. 57- 61.

Hjortsaeter, Ellen, (1994), *Ämnesordskatalogisering*.- Lund: Bibliotekstjänst.

Holme, Idar Magne, & Solvang Bernt Krohn, (1991), *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*.- 2-a uppl.- Lund: Studentlitteratur.

Kamjou, Anna, *Han, hon, den, det: om kön, genus och informationsteknik*// *Han, hon den, det*, red. Westerberg, Bengt.- Stockholm: Ekerlid i samarbete med jämställdhetscentrum vid Högsk. I Karlstad, s. 253- 288.

Key, Ellen, (1896), *Missbrukad kvinnokraft*.- 4-de uppl.- Stockholm: Bonniers, 1914.

Mill, John, Stuart, (1869), *Förtrycket av kvinnorna*.- 1-a sv. uppl.- Nora: Nya Doxa, 1995.

Rogers, Margaret, N., (1992), *Are we on equal terms yet? Subject Headings Concerning Women in LCSH, 1975- 1991*.

Steenhoff, Frida, (1903), *Feminismens moral*.- Stockholm:Wahlström & Widstrand.

Steenhoff, Frida, (1908), *Penningen och äktenskapet*.- Stockholm: Björck & Börjesson.

Wollstonecraft, Mary, (1792), *Till försvar för kvinnans rättigheter*.-1-a sv. uppl. Stockholm: Ordfront förl., 1997.

Wägner, Elin, (1941), *Väckarklocka*. Stockholm: Delfinserien, 1978.

Åsberg, Cecilia, (1998), *Debatten om begreppen- ”genus” i Kvinnovetenskaplig tidskrift 1980-1998*// Kvinnovetenskaplig tidskrift.- 1998:2, s. 29- 41.